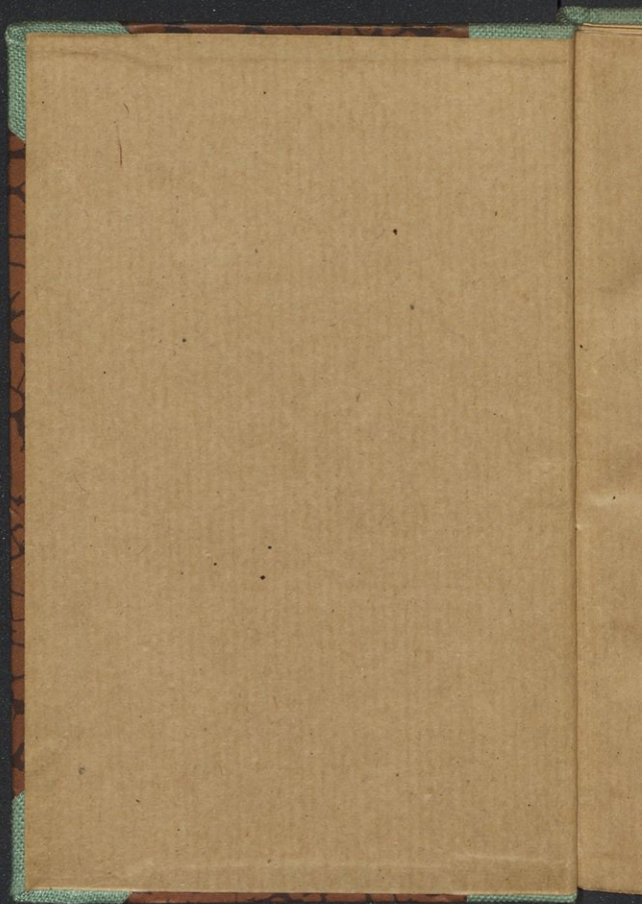

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

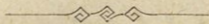
111113

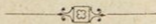

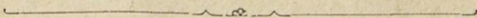
LURŠKA BOŽJA POT.

Po svojem dnevniku popisal romar
Dr. Ivan Križanič,
korar stolne cerkve Lavantinske.

(Drugi natis.)

V Mariboru 1887.

Lastna založba. — Tisk tiskarne sv. Cirila.

111113

111113

FZE 504/1953

Lurška božja pot.

Dne 7. avgusta.

Srečni den (7. avg.) tedaj si uapočil. Ura je že štiri odbila, urno na noge in srčno na božjo pot — k Materi božji v Lurd! Toda ne prena glimo se! Treba je prej v cerkev stopiti in se z božjim kruhom okrepčati za tako dolgo pot, Marijinemu varstvu se priporočiti in angelja božjega si varuha naprositi.

Zdaj je Oče nečeški že poslal svojega angelja ter mu je zapovedal, da nas varuje na vseh naših potih, na celem potovanju ter da nas srečno tje in nazaj pripelje. Zdaj je že tudi angelj opasan, tedaj hitro povežem svojo culico tudi jaz ter primem za popotno palico in hajdi — na železno cesto!

Hitro po šestih hla pon veselo zažvižga, zdrdra iz postaje, zaropoče po Dravinem mostu in takoj zavije na koroško stran. Srečno, dragi prijatelji — z Bogom!

Posebni vlak, ki pelje prvokrat romarje iz cele Avstrije k Materi božji v Lurd, zapusti še sicer le 9. avgusta ob petih popoludne Dunaj, toda meni ni kazalo potovati okoli na Dunaj, ampak kar naravnost na Tirolsko v Inomost sem se napostil, in tam se pridružim z

drugimi slovenskimi romarji onim lurškim po-
tovalcem na Lovrenčevo ob sedmih zjutraj.
Drugi uzrok pa, da ne grem na Dunaj, je ta,
ker sem tam že bil, a na Tirolskem še ne, in
ker Tirolska dežela slovi ter je vendar vredna,
da si jo človek pogleda na par dni.

Mi se tedaj tiramo na železni cesti proti
Koroškemu. Kmalu zagledam Ruško Marijo in
zdihnem: Ave Marija — zdrava Marija! daj
nam srečno domov priti! Potem gre pot po tesni
dolinici, po kateri se Drava zvija, ker jo visoki
bregovi odbijajo, in tesno je tudi meni bilo pri
srci podavšemu se na tako dolgo pot. Pri Pre-
valjah na Koroškem se začne svet odpirati in
hitro je minola tudi tesnoba v srcu. Lepo in
široko Celovsko polje se razprostira pred nami,
res slov. svet je lep! Na levi strani sem videl
skoz oknice najpred mogočno goro, — pospo
Peč, toda ona nam tokrat ni hotela pokazati
svojega visokega čela, bila je omrežena z meg-
ljami. Za njo so nastopile Karawanke, ki sto-
jijo, kakor ogromna stena med Koroško in
Kranjsko. Takega plota bi trebalo med dvema
sosedoma, ki se ne trpita.

V Celovcu toliko, da smo se oglasili in
hitro smo jo zavili okoli Celovskega jezera proti
Beljaku. Zopet lep kos sveta, prava obljub-
ljena dežela! Škoda le, da silijo tje židje. Iz
snažnih gradov in gradičev, katerih je kar na-
sejanih okoli tega jezera, povsodi molé židovi
svoje dolge nosove ven. Sicer je pa tam veselo
bivati. se kopati in razvedriti!

Pri Beljaku zapustimo slovenski svet in
pri Gornjem Dravbergu Koroško deželo. Zdaj
že dihamo krepki tirolski zrak v Pusti dolini.

Vozimo se zmiraj za Dravo, in dokler Drava vedno manjša prihaja, obdaja dolino zmiraj više gorovje, pravi velikani kipijo proti nebesom; vlak se med njimi vije, majhen, kakor bi miš po kašti letela.

Najlepši je gledati bregove, ki stražijo mejo proti Laški; iz postaje Toblach so videti, kakor orgljine žveglje, eden viši od drugega. najviši vrhi so še s snegom, kakor s sladkorjem potrošeni.

Ča Štajerskem stojijo lepe bele cerkve na visokih gričih, Tirolci jih pa stavijo v zatišje za brege. Vsak čas vidimo na levo in desno pod gorami, v tihem zavetju cerkvice in cerkve, časih dve ali tri na kupu.

Unkraj postaje Innichen Drava naglo pojema. lahko jo prestopiš; naenkrat pa ji na visokem mokrem travniku zgubimo sled. Drava, nesi pozdrav na Spodnji Štajer vsem, ki za lurške romarje molijo!

Pusta dolina pač ni pusta. ampak krasna, romarji smo kar strmeli in občudovali božji svet, veličastvo božjega stvarjenja. Nek gospod je rekel: Bog je res vse lepo stvaril, pa človek je bedak, ki je to zmešal. Človek še čuti med tem velikanskem gorovjem celo majhnega in nekako bolj čuti mogočnost in veličastvo božje. „Gospod naš Gospod! kako čudovito je Tvoje ime po vsi zemlji.“

Zdaj zakličc redar „Franzensfeste“ in takoj se vzdignemo in se preselimo v drugi voz, ki nas je zapeljal v Briksen. Franzensfeste je močna trdnjava. Če bi se morebiti Italjanom kedaj „poluštal“ po lepi Tirolski, bi menda od Franzensfeste nesli koj krvave glave domú.

V Briksenu se podam v veliko krčmo „k Slonu“. Tukaj se mi je nekaj pripetilo, kar še v mojem življenji nikdar. Gospodar me ni prašal, kaj želim večerjati, ampak na prvo je vprašal, „kje da hočem jutri meševati“. In zelo ga razveselim, ko sem mu pritrnil, da hočem v njegovi domači kapelici sv. mešo služiti. Dobro se mi je tudi zdelo, da so po mostovžih razobešene pobožne podobe, pa ne kakove nage grdobe. kakor po drugih velikih krčmah. Srečni Tirolci! Tirolci so bolj mirne krvi, tihega obnašanja, pobožnega značaja.

Dne 8. avgusta.

Danes v nedeljo, 8. avgusta so cerkve polne pobožnih molilcev, ne samo kmečkih, ampak tudi prav gosposkih! — Če pa Slovenec gospod postane, misli že, da je sramota Gospoda gospodov moliti!

Mestice Briksen leži v lepi dolinici, ki je celo podobna kotlu Okoli in okoli bregovi, za temi bregovi še višje planine, in izza planin še pravi orjaki molijo svoje sive glave, kakor bi gledale ženke z belimi pečami črez planine. Na juterni in južni strane so bregovi pokriti z lepimi vinogradi, z velikim trudom dobro obdelani. Vsaka postat je podzidana, da je na ta način bolj plana, ter jim deževje ne odnese potrebne prsti in celi vinograd je obdan z zidom. Hiše med goricami so jako nizke, da se veter in nevihta ne more tako va-nje upreti. Hišice so z deskicami krite in deske so s kamenjem obtežene, iz istega uzroka. Na severni strani je samo gajevje.

Zjutraj sem potem obiskal cerkve. Stolna cerkev je prostorna in visoka, tudi farna: ponovljenja bi bili obe vredni in potrebni. Obiskovalcev pa je bilo vse polno in sicer — samih pobožnih. Cerkvica v bolnišnici se mi je dopadla zavoljo svoje snage in priprostosti. Kaj pač pomaga še tako lepa stavba, če pa je cerkev polna prahú in nesnage! Veličastno je poslopje dijaškega semenišča; skorej bi rekel, da ga je toliko, kakor celega onega mesta. Ima dve do tristo gojencev in lastno gimnazijo, in je izvrstno urejeno. Rajni škof in knez Gassner si je tukaj krasni spominek postavil. V kapelici pravi napis: „To stavbo je potomcem zapustil Vincencij (Gassner).“

Opoldne zopet zaprežemo železnega konja, ter ga poženemo črez Brenner proti Inomostu, glavnemu mestu v Tirolskem. Brenner je mogočno bregovje, ki ima več nad šest tisoč čevljev visokih vrhov. Želézna pot drži črez Brennerjev prelaz in vozili smo se vsaj tako visoko, kakor bi se po Pohorski Veliki kapi vozili.

Vročina to bila tolika, da smo komaj dihali, ali kljubu temu so stali pred nami snežniki, ki so bili videti, kakor bi bili z belimi prti prekriti. Trikrat smo obhodili breg, preden smo prišli na višino, in od tam smo naglo dirjali navzdol proti Inomostu. Petnajst tunelov smo prevozili, in ko smo iz petnajstega polukali, je bilo krasno mesto Inomost pred našimi očmi. V teh dolgih tunelih mi je vselej nekako tesno pri srci, ali recimo, nekoliko me jih je strah. Tema je pač podoba greha in luč je podoba milosti. Človek je stvarjen za kraljestvo luči, a ne za kraljestvo teme. Samo tisti tedaj,

ki zajdejo, pridejo v temo, tacega vržejo v zunanjo temo, kjer bode jok in škripanje sé zobi.

9. avgusta.

Inomost stoji v veliki planinski ponivi. Okoli mesta planine kar rastejo iz zemlje, kakor sive zobaste stene obdajajo mesto — le na podnožji nekoliko obrašene in zelene. Reka Inn ga razdeluje v de skorej onako veliki polovici. Črez Inn je le eden most in ena brv, kar je za veliko mesto (26.000 prebivalcev) gotovo premalo.

Zjutraj ob 4. uri zapoje iz stolpa mestne fare cerkve zvon: zdrava Marija! Ta zvon res tako veličastno in lepo póje, kakor bi sami angelici peli. Meševal sem v cerkvi prijaznih očetov frančiškanov, ki so varuhi dvorne cerkve. Sredi dvorne cerkve je velikanski spominek cesarja Maksimilijana I., slednjega železnega viteza. Okoli spominka stoji 28 železnih vitezov, kraljev, cesarjev, cesaric, kakor bi žalovali po minolih časih. Človek se jih kar straši, kedar stopi v cerkvo. V stranski kapelici na levi strani je spominek iz marmorja junaka Andraža Hoferja, ki je ponos vrlih Tirolcev.

V cerkvi oo. servitov sem videl altar in podobo Matere božje od presv. Srca Jezusovega, katero so pred par leti tako slovesno kronali, kakor smo tistokrat v časnikih brali. Na stenah visi veliko tablic, ki obiskovalcu oznanjújó, da je ljuba Marija „pomagala“. Tudi mestno farno cerkev sem obiskal; v njej imajo tudi čudodelno podobo Matere božje na velikem altarlju. Sploh pa so lurški romarji opazovali, da se Marija v Inomostu jako časti; celi

den ti gorijo pred njeno podobo luči. Še nekatere cerkve sem obiskal, iz večine so samostanske. Ako so samostani stebri kat. vere, potem je Tirolska močna v veri. To tudi je. Vse povsodi je bilo obilo molilcev, ne samo ženskih molenk, ampak tudi — možkih.

Ker mi je znano, da se v Inomostu malana okna delajo za našo Mariborsko stolno cerkev, tedaj se podamo v tisto tovarno in res smo v načrtu že videli tisto okno izdelano, ki so ga mil. knez in škof naročili. Malana okna bodo pravi kinč naše stolne cerkve.

Zadi za palačo, ki jo imajo cesar v Inomostu, je mostovž, ki je krit z „zlato streho“. Ko je namreč vojvoda Friderik IV. bil gospod na Tirolskem, so mu izmislili ime „Friderik s prazno mošnjo“. On se pa je potem maščeval nad svojimi sovražniki in je napravil to zlato strehico, češ, da ima zlata ne samo v hramu, ampak tudi na strehi ter jim je s tem hudobne jezike zavezal.

Zdaj pa brzo spat — jutri je dalnja pot!

10. avgusta.

Rano že grem meševat v cerkvo očetov redemtoristov. Tem prijaznim redovnikom se pač bere z lica, da mir božji stanuje v njihovih srcih. Ko sem se priporočil sveti božji previdnosti, hajdi s culico na železnico. Na kolodvoru je čakalo veliko število radovednih na vlak, ki je iz Dunaja imel pripeljati lurške romarje. Na postaji zazvoni in že stoji železni konj pred nami in težko sopiha, ker je brzo vozil. Prijazno pozdravimo romarje, posebno slovenske,

ki so se nad Dunaj vozili. Na prvem vlaku nisem dobil prostora, ampak še le na drugem ki je kake pol ure pozneje pridrdral. Zdaj sta oba konja, eden za drugim naglo z nami letela proti Švicarski.

Še se dobro ne vsedem na svoj prostor v kupeji, in že sem bil do dobrega domač med romarji, dasiravno še nekoliko vrstnikov nisem bil videl svoje žive dni. Veselega lica so mi pripovedovali, kako lepo se je romarska pot na Dunaju začela in kako prijazno jih je ljudstvo po Spodnjem in Gornjem Avstrijanskem, kjer so se še bolj po dnevu vozili, sprejemalo in pozdravljalo. Po slovesni veliki meši, katero so mil. škof Angerer v veliki stolnici sv. Štetana peli, ki čez 7 tisoč ljudi obsega in je bila ljudi natlačena, so se škof pred altarjem obrnili do romarjev ter jih nagovorili. Najpred so pozdravili romarje iz vseh krajev Avstrije došle ter so v jedrnatem govoru razložili, da bode ta božja pot v Lurd v poveličanje božjega imena, v povišanje Marijine časti in v dušni hasek romarjem in vsem, ki so se jim v molitvo priporočili, pa so tudi omenili, da bode pot težavna in da bode mnogo zatajevanja in potrpljenja treba, da pa srčnim in pobožnim romarjem tudi sladke tolažbe ne bode zmanjkalo.

Slednjič so še svitlega cesarja in celo Avstrijo romarjem priporočili ter jim voščili srečno pot ter zdravim in veselim se vrniti.

Na kolodvoru na Dunaju se je ker trlo ljudi, vseh stanov, da se še enkrat poslovijo od romarjev. Tudi na drugih postajah, kakor postavim v Št. Hipolitu in v Linzu jih je ljudstvo živahno pozdravljalo. Na Tirolskem poleg mesta Hall

pri novi cerkviči lurške M. b. so možnarji pokali in zastave vihrale romarjem v čast.

Iz Inomosta smo se tedaj naglo tirali med samimi visokimi planinami v zelenih dolinah; ki so pa proti Predarlskemu zmiraj tesneje prihajale. Naenkrat nam Arlberg pot zastopi. Nekoliko poprej smo prevozili globoki prepad, po katerem teče rečica Trisana, po 190 metrov dolgem in 86 metr. visokem mostu. Visoki in mogočni Arlberg je dolgo zapiral pot na Švicarsko. Naenkrat si učeni gospodje nekaj zmislijo in ga prevrtajo. To je bilo hudo in velikansko delo. Začeli so ga od dveh strani prekopati in so ga v 5 letih tako srečno prevrtali, da je predor popolnem raven. Navadni vlak se pelje celih 26 minut skozi predor, ki je tako dolg, kakor na primer iz Maribora v Ruše ali v Rače. V predoru je bilo hudo soparno in ko smo se tako dolgo vozili, mi je nekako tesno bilo pri srcu. Ko smo zopet na den prišli, rekel je nek duhovnik: Če v peklu druge kazni ni, kakor večna tema, dosti imajo.

Hitro prekoračimo majhno kneževino Lichtenstein, ki je najmanjša državica na Nemškem in nima več prebivalcev, kakor katera večja fara in zdajci smo bili v Buchsu na Švicarski meji. Ljubo doma, kdor ga ima; tam nas niso več tako prijazno gledali, kakor na domačem.

V Buchsu bi imeli naše culice preiskati zavoľjo carine, toda velikodušno so to opustili in niso nas nadlegovali. Vendar smo morali tam celo uro v hudi vročini stati, dokler nas niso v švicarske vozove nabasali.

Na Švicarskem smo se vozili najprej kraj Valenskega jezera, za katerim stojijo mogočne

planine, sedmeri Volilni knezi (Churfürsten) imenovani, na južni strani pa je lepo rodovitno polje. Kmalu potem dospemo do Züriškega jezera, ob katerem stoji luteransko mesto Zürich. Tukaj sem komaj stan dobil in sicer v petem nadstropju majhno hišico. Lehko noč! ker sem zelo utrujen.

11. avgusta.

Hvala Bogu! sam Bog je poslal to rosico, ki je po noči do dobrega shladila zrak. Rano že smo na nogah in še bolj rano bi se jaz vzdignil, ko bi bilo kje meševati. Pa v celem mestu Zürich ni katoliške cerkve. Tukaj vam živijo sami kalvinci. Nesrečno ljudstvo se mi je v srce usmililo. Večer ni zvonilo večne luči, zjutraj ne zdrave Marije, niso vabili k sv. meši, — ubogo mesto! Kalvinci so namreč zavrgli Marijino češčenje, nam katoličanom pa očitajo, da Marijo molimo. Toda mi le Boga molimo. Marijo pa kot božjo mater z največjo častjo slavimo. Ubogi otroci, ki matere nimajo! V Zürichu se mi je zdelo, kakor bi bil prišel v hišo, kjer je mati umrla. Sladkega čuta, materne ljubezni, ki nas romarje v Lurd tira, ti ljudje pač ne poznajo. Škoda tudi za lepo in prostorno stolnico, v kateri je zlobni Zwingli začel vero kvariti, in v kateri se od tiste dobe kriva vera šopiri. Blizu cerkve stoji bronasta podoba Zwinglija. Njegovo drzno lice, njegove debele ustnice so mi mrzele. Zwingli je poginil v vojski, katero je po svojih novarijah sam povzročil, l. 1531. Krčmarji so nas dobro ogulili in potem smo šli nekoliko nevoljni na kolodvor. Da se nismo mogli braniti, nam niso

hoteli prej računa povedati, kakor ko se nam je že na železnico mudilo.

Da si Švicarska slovi zarad svojih visokih planin, nismo si jih pa mi dosti zavžili, ker smo se bolj po severni strani vozili; le-ta je bolj plana. Železna pot drži po zelenih dolinah med zmernimi bregovi. Da je pa svet tukaj že višji, kakor pri nas, kaže to, da so okoli Berna še zdaj pšenico kosili. Po dolinah so raztresene lepe snažne hiše in hišice, pravih vasi malo vidimo. Hiše imajo tako nizka okna, da bi človek prav lahko skozi okno v hišo stopil.

Na postaji Baden smo videli na jug podrtine gradú Habsburg, kjer se nekdej bivali grofi Habsburški, pradedi naše slavne cesarske rodbine. V Freiburgu, ki je dobro katoliško mesto, smo na postaji zapeli „lurško Marijino“, in precej smo peli skupej, mi v vozih in oni ki so nas prišli pozdravljat, zunaj na postaji.

Vozimo se silno naglo. Iz vozov donijo pobožne pesmi, sv. rožni venec in lavretanske litanije. Romarski duh se med nami bolj in bolj vživlja. Nek star duhovnik se je prav jokal od veselja. Drug duhovnik iz Šlezije mi je rekel: Od samega veselja ne morem niti moliti, niti peti. Po vozovih smo skup nametani stari in mladi, duhovniki in svetni, visokega in nizkega stanú, kakor nas je pač Bog dal, in to je prav, ker namreč Bog ne gleda na osebo, tudi njegova blažena Mati ne bode gledala na osebo, ampak na srce.

Že vidimo Genevsko jezero. To so vam krasni kraji. Na južni strani prelepe gorice; tukaj bi se mi Slovenci kaj učili kako se gorice obdelujejo. Med temi goricami je kraj je-

zera lično mesto Lausanne in ob koncu jezera mesto Geneva, ki je največje švicarsko mesto, v katerem je bil svoje dni škof sv. Francišk Saleški, in v katerem je nekdam zvonec nosil svojeglavni krivoverec Kalvin. Na severu obdaja pečevje jezero, ki ziblje svoje zeleno valovje, kakor če veter zaziblje zeleno žito.

Ko se proti Genevi peljamo, vzdignejo zopet planine svoje glave iz megel in nas radovedno gledajo, odkod da smo prišli in kam da gremo, ter se čudijo, da nas je toliko. Pa nas je tudi dosti, 587 nas je; Slovencev nas je štajerskih 22, koroških 6, kranjskih in primorskih 10. Iz slov. Štajerja se udeležijo romarske poti v Lurd: Vlč. gg. kanoniki: Fr. Kosar, Fr. Ogradi in dr. Iv. Križanič, ud odbora romarskega. Čč. gg.: Hajšek A., dekan, Janžek Edvard, župnik, Peter Skuhala, župnik, Žičkar Jožef, vikar, Caf Jakob, kaplan, Slekovec Matej, kpl., Lopič Janez, kpl. v Cmureku. Gg.: Jurič Fr., frater, Rotman Jožef, učitelj v pokoju, Pomprein Jurij, krčmar, Zanier Norbert, trgovec iz sv. Pavla, Bezjak Fr., posestnik, Poteko Fr., posestnik, Arnuš Liza, Golavšek Marija, Huber Ivana, Lorgier Lenika, Lorgier Julika, Vok Jozefa.

Okoli štirih popoldne pridrdramo na Francosko mejo, v postajo Bellegarde. Tukaj moramo vsi izstopiti, da nam Francozi preiščejo naše culice, če bi kdo imel kaj tacega v torbi, od česar se colnina plačuje — prav tako, kakor bi bili ubogi romarji kaki tihotapci. To so Švicarji bolj pošteno z nami ravnali in nas niso preiskavali. Vojaki so nas obstopili, da jim nikdo ne uide in dvakrat so nas šteli tako zvesto, kakor gospodinja svoje pure, kedar jih

zvečer uganja. Za bandero, ki go nesemo Materi božji v Lurd v dar, morali smo 300 gl. colnine plačati.

Ko so nas zopet naložili, leteli so z nami na Francosko, kakor bi nas škrat nesel. Vozili smo se skozi dolge tunele in po nerodovitnih skalnatih krajih. Lepši svet se še le takrat odpre, ko smo prisopli na lyonsko polje. V Lyon smo dospeli, ko so ravno večno luč zvonili in luči prižigali. Ko se napotimo v mesto, nas obstopi drhal, ki je kričala, piskala in zvižgala, kakor bi besna bila, mi pa smo naprej korakali ter poiskali svoja stanovanja. Ker je Lyon dobrega kat. duha, me je osupnilo, da Lyon Marijine romarje tako sprejme; mi smo sodili, da so ljudje od framazonov našuntani. Zdaj pa za mizo, ker se želodec že krega, da celi den ni nič toplega dobil, potem pa molit in spat!

12. avgusta.

V Lyonu sem dobro spal in zdrav in vesel vstal, — hvala Bogu! Zopet krasno jutro. To vam je velikansko in lično mesto — mesto Lyon, je štirikrat večje, kakor naš Gradec. V Lyonu smo imeli den počitka, ki nam je dobro storil. Še solnce ni vzhajalo in že sem bil na ulici in sem iskal in popraševal po stolni cerkvi sv. Janeza Krstnika, kjer je bila napovedana božja služba za romarje. Francoski delalci, ki so šli rano na delo, so mojo francoščino le na pol razumeli, jaz pa njihove nič ali toliko, kolikor so mi je s prstom potolmačili, in vendar sem náskorem unkraj reke Saone našel cerkev sv. Janeza Lyonski nadškof in kardinal

so dali vsem našim duhovnikom, kateri imajo doma spovedno pravico, tudi za Lyon isto pravico. Ker pa francoski duhovniki svoje spovednice zaklepajo in vsak ključ od svoje spovednice v žepu nosi, nismo mogli v spovednice; morali smo si na drug način pomagati. Tam namreč po cerkvah nimajo dolgih klopi, kakor pri nas, ampak navadne stolce, kakor jih mi imamo po hišah. Taki stolci, ki okoli po cerkvi stojijo, imajo sedalo in če se sedalo vzdigne, pod sedalom klečalo; kadar pa teh stolov ne trebajo, tiste zložijo zadej pri vratih, kjer jih je časih cela kopica. Duhovniki tedaj vzamemo vsak po en stol, ter se kar po cerkvi posedamo, a romarji so poklekali kraj stolcev ter se spovedavali, in na tak način smo imeli kar sto spovednic.

Po spovedi je bila sv. meša in med mešo občno sv. obhajilo. To je bil res ginljiv prizor, ko je kakih tri sto mož iz vseh stanov, in ravno toliko žensk z vso pobožnostjo pristopilo k mizi božji. Drug se ogreva na gorečnosti družega.

Po sv. meši smo poljubljali in počastili ostanke znamenitih svetnikov, ki se v ti cerkvi hranijo. Pred altarjem se v red postavi troje duhovnikov, ki so v rokah monštrance držali. V prvi monštranci so bili ostanki sv. škofa in mučenika Ireneja, v drugi ostanki sv. Janeza Krstnika, in v tretji srce sv. Vincencija Pavelskega. Res so častitljivi ti ostanki, ki se bodo enkrat po vstajenji z Jezusom po nebeških višinah sprehajali! — Cerkev ima štiri zvonike; v enem visi največji zvon na Francoskem, in tehta 350 centov. V ti stolnici je obhajal papež Inocencij IV. l. 1245 in papež Gregorij X.

l. 1274 občni cerkveni zbor. Tudi stolni kapitel je bil nekdanj zlo imeniten; korarji so namreč imeli grofovsko čast, in sedem kraljevičev je sedelo med njimi.

Čas naglo teče, tedaj je treba hitro nekoliko po mestu pogledati. Poprej pa še stopim v kavsrno po zajutrek. Nobena ženkica po celem Štajarju nima za kavo tolike sklede, kakor so jo meni tamkaj ponudili, in zraven sem dobil žlivo, kakor jo pri nas na kmetih za žganke imajo. Nek gospod iz Ogerskega so si kar od-dihavali pri tolikem porcijonu. Sredi skozi mesto, ki se vije ob obnožji brega Fourvières. tečete reki Rhône in Saone, ki se zunaj mesta združite in potem naglo proti jugu drvite. Po ulicah drdrajo težki vozovi, v katere so zapreženi težki pa lepi konji. Vozovi imajo vse-skozi le po dva kolesa, visoka kakor so konji in še višja. Tukaj ni navada, da bi ženske po mestu na očitnih trgih posedavale, ter prodajale, česar je kuharicam treba: ampak galantni Francoz naloži tako robo vse sorte na vozič, zapreže osla in potem se pelje po ulici gori in doli in na ves glas upije, kakor bi ga najhuje grizlo, in kuharici ni druga treba, kakor da stopi iz hiše in si izbere, kar pač meni tisti dan v lonec djati.

Mesto Lyon slovi posebno zarad svojih svilnatih pridelkov. Tako fine svilnate robe niti Angleži ne zmorejo. Tukaj stoji 60.000 krosen (tkalskih stolov), na katerih tka 140.000 tkalcev.

Ker iz dogodivščine vem, kaj vse da se je v tem mestu nekdanj godilo, bi si rad pogledal znamenita zgodovinska torišča, pa dopoldne mi

sreča ni bila mila; Bog daj popoldne več sreče! Od večera je napovedana večernica v cerkvi čudodelne Matere božje na bregu Fourvières, pa tako dolgo smo se spravljali in obračali, da smo blagoslov srečno zamudili. Po večernicah stopi na leco č. gosp. Condamin, častni korar in profesor nemškega slovstva na katoliškem vseučilišči in pozdravi romarje v nemškem jeziku, in sicer, kakor je rekel, nas pozdravlja kot Francoz in kot duhovnik. Kot Francoz zarad tega, ker sta si Avstrijanec in Francoz dobra prijatelja, in kot duhovnik, ker ga veseli, da je njihova Mati božja Fourviérska po svetu tako zaslovela, da so jo romarji iz tako daljnih krajev prišli častit. Na visokem turnu kraj cerkve stoji velikanska pnzlačena podoba Marijina, ki svoje roke proti mestu razprostira, kakor bi ga hotela objeti.

Poleg stare cerkve, ki ni ravno prostorna, zidajo zdaj Mariji veličastno svetišče, ki ima dva mogočna stolpa. Notri si tega krasnega tempeljna, pod katerim so napravili tudi podzemeljsko cerkev nismo smeli pogledati, ker je še polna delalcev, in menda ni varno v nji okoli hoditi. Lyončani imenujejo Fourviérsko Marijo svojo mater; že vedo, zakaj!

Ko grem doli po bregu Fourivières. postojim nekoliko zdaj pri tej, zdaj pri oni prodajalnici, in med tem zgubim tovarša za tovaršem in na zadnje sem bil prav sam. Zopet začnem iskati sveta torišča, kjer so nekdej mučeniki trpeli za Kristusovo sveto vero. Toda en Francoz mi pokaže po bregu gori, drugi po bregu doli, in tako sem hodil po ulicah semtertje kakor deseti brat, — se pač nismo rezumeli. Nena-

doma pa sam angelj varuh pripelje pravega moža. Nek francoski duhovnik, ki je menda mojo zadrego zapazil, pride za meno in potrka na ramo in pravi latinski: „Hočete-li videti svete kraje, kjer so naši mučeniki trpeli?“ „Sam Bog vas je dal, častiti gospod! seveda, to so moje želje.“ Še štirje drugi duhovniki se nama prilično pridružijo in zdaj stopimo v neko bolenišnico, in potem po stopnicah doli v podzemeljsko ječo. Tukaj vidim prostor, kjer je umrl sv. Potin, prvi škof Lyonski. Bil je že 90 let star, ko ga neverniki primejo ter ga s pestmi bijejo in z nogami suvajo potem pa v ječo v neki kot vržejo, v katerem je precej umrl (l. 177). Tisti kotič je zdaj z železno mrežo omrežen in svetilnica, v kateri gori večna luč, ga razsvetljuje.

Sredi ječe stoji steber, na katerega je bila sv. mučenica Blandina privezana, ko so jo bili grozovitno mučili. Steber je zelo poškodovan, ker si je vsaki tujec kamenček izluščil za spomin. Zato je zdaj steber omrežen z železno mrežo; skozi mrežo sem se ga doteknil sè svojim molekom in zdaj mi je pač moj molek toliko in tolikokrat dražji, čem več svetinj sem se na tem božjem potu tukaj in drugod ž njim doteknil.

Blandina je bila sužinja, mlada ko rosa, deklica zale, a rahle postave. Njena gospa, ki je bila tudi kristjana se je bala za njo, ali bode zamogla tolike muke prestati. Toda ljubi Bog, ki izvoli, „kar je slabo pred svetom, da mogočne osramoti“, je storil, da Blandina ni samo vseh muk stanovitno prenesla, ampak je še tudi druge mučenike tolažila, da niso onemagali v smrtnih silah. Celu pagani so obču-

dovali junaško devico ter pripoznali, da še ženska toliko in tako ni trpela.*) Še drugih 40 sv. mučenikov imena so tukaj na belo mramornato ploščo z zlatimi črkami napisana.

Ko smo nekoliko na tem svetem kraju pomolili, stopimo zopet na dan in oni prijazni duhovnik nas po ulici v kreber precej daleč pelje v cerkvo sv. cerkvenega učenika in mučenika Ireneja, ki je meni že predpoldne toliko preglavice delala. Pod cerkvo v podzemeljski kapelici je bil sv. Irenej, Lyonski škof in naslednik sv. Potina, pokopan. Ko dospemo po stopnicah doli v to kapelico, vidimo na desni strani v steni globoko premreženo dupljo, v kateri je nakopičenih vse polno kosti sv. mučenikov. Napis kraj duplje pravi, da so besni kalvinci v 16. stoletji tem svetim ostankom primešali živinske kosti, da bi kristjanom mrzelo jih dalje častiti. Toda neki škof jih je velel prebrati in živinske kosti zopet odločiti. Tam, kjer je bil sv. Irenej pokopan, stoji zdaj ličen altarček.

Sv. Irenej je bil rodom Grk; v svoji mladosti je bil učenec sv. Polikarpa, ta pa učenec sv. apostola Janeza samega. Za cesarja Septimija Severa je bil l. 202 ob glavo djan; ž njim je prelilo 19.000 drugih kristjanov svojo kri za sv. vero: kri kristjanov je neki kar tekla po ulicah. Njegov grob so kalvinci razdrli ter njegovo sv. telo uničili; le njegovo črepinjo so zopet našli, katero zdaj z zlatim lavorovim vencem ovenčano v cerkvi sv. Janeza hranijo.**)

*) Primeri „Življenje svetnikov“ 2. junija,

**) Primeri „Življenje svetnikov“ 28. junija.

Hitro še stopimo v cerkev sv. cerkvenega učenika sv. Bonaventure, ki je tukaj na vesoljnem cerkvenem zboru l. 1274 umrl. Papež Gregorij X. sam ga je v sveto olje položil in škofi iz celega sveta so ga spremljali k večnemu počitku. Kalvinci so tudi cerkev sv. Bonaventure razdjali in njegovo sv. telo sežgali; samo glavo je nek srčen menih rešil ter jo tako dobro skrnil, da zdaj ne vemo za njo.

Slednjič še Lyon slovi zarad misijonskega društva, katero je l. 1822 dvanajst vrlih Lyončanov ustanovilo v gmotno podporo misijonarjev. Tolik blagoslov božji je nad tem društvom, da so postavim l. 1845 že dva milijona goldinarjev za katoliške misijone nabrali.

Francoskemu duhovniku se za njegovo prijaznost lepo zahvalimo, potem pa se vesel vrnem proti domu, in jo pomaham doli po bregu in črez reko Saone v krčmo, da ne zamudim večerje. V Lyonu smo zadeli na dobro krčmo, kjer so nam za pošteni denar pošteno postregli. Plačevali smo namreč samo z zlatom in srebrom. papirja Francoz ne obraja.

13. avgusta.

Ko se prebudim, pogledam na uro; na omari je namreč stala lepa, dragocena ura. Manem si oči in manem, glej jo no — ura nima kazalcev. Nehalo se giblje, ura gre, a ne kaže nič. Taka ura pa je res pripraven predmet za juterno premišljevanje. Tako marsikateri človek hodi po svetu, a svojega namena, za katerega ga je ljubi Bog vstvaril, ne doseže. Da si je ura dragocena, vendar nič ne velja, če ne kaže; tako tudi v visokem stanu, postavim v vzviše-

nem duhovskem stanu, lahko svoj namen zgrešim. Ura, ki nima kazalcev, je živa podoba negotove smrtne ure. Nehalo se giblje, — človek živi; pa koliko je na uri, taka ura ne pove. Morebiti je že čez poldne. morebiti že gre proti večeru, morebiti bo že skoraj ura bila, ki me bode usmrtila. „Blagor tistim, katere Gospod, kedar pride, najde čujoče“. Iz tega pre-mišljevanja me prebudi gospod sosed, ki na moja vrata trka, in me opominja, da je treba odriniti.

Ob petih zjutraj smo se že zopet tirali. tokrat naravnost na jug proti sredozemskemu morju. Vozili smo se zmiraj na desnem bregu Rhone. Na obe strani se je svet vzdigal in videli smo griče, nekoliko višje in bolj kamnite, kakor so naše slovenske gorice. Tukaj je že celo južni svet. Naš kmet ima za hramom vrt, za vodo travnik: tukajšnji ima tam vinograd — celo na planem; pa tudi na breg naslonjene gorice smo videli. Na polju se menjajo krompir, detelja, vinograd itd. Videli smo tudi na ogonu, postayim zelje, na vsaki kraj razgona pa red trsja, da je bila podoba, kakor bi bil plot okoli zelenjaka. Kakor imamo mi sadovnjake, tako so tam vrta polni samih oljk, ali samih murb, ali samih figovih dreves: tudi sem zapazil cele njive sérke in janeža.

Mlatijo tukaj na polju: dva konja, ali dve muli vlečete kamen, ki je podoben velikemu valeku. Česar kamen ne zmlati, to popravita dva mlatiča, ki gresta s cepi za konji. Tudi vejajo koj pod milim nebom. Posameznih hiš nič ne vidimo, ampak sama mesta in mestica. Vse hiše so zidane, a prostorne niso, ampak

tesne in visoke, enake zidanim žitnim kaštam, kakor se po Slovenskem nahajajo. Skorej vsaka hiša ima nadstropje; ometane hiše niso, in katera je, poveda menda da je premožna hiša. Zidane so iz samega sivega kamena; opeke ne rabijo.

Ravno zvoni opoldne, ko v mestu Avignonu vstavimo. To je tedaj tisto mesto, v katerem so nekdej — v 14. stoletji — papeži 70 let stolovali, ali, kakor zgodovinarji po pravici pravijo, kjer so papeži 70 let bili v sužnjosti. To pa se je tako-le zgodilo. Leta 1305 je bil Klement V. za papeža izvoljen, najbolj zaradi tega, ker se je francoski kralj Filip Lepi za-nj poganjal. Klement je izvolil Avignon za svoj sedež, in ker roka roko umiva, moral je tudi papež zdaj v marsikateri reči francoskemu kralju prijenjati. Sedem papežev je v Avignonu stolovalo, in Klement VI. je mesto in grofijo Avignon za 80.000 zlatih gld. kupil, kakor bi papeži menili večno tukaj sedeti. Dokler bi papeževa stolica morala nad narode in osebe vzvišana biti, da ji narodi zaupajo, niso pa se papeži na Francoskem francoskega upljiva mogli obraniti, ampak bolj in bolj so bili od francoske vlade odvisni. To pa je zelo škodilo veljavi papeževe besede, ker so drugi narodi vedno mislili, če tudi ni bilo vselej res, da Francozi papežu narekujejo, kar ima zapovedati.

V mesto stopiti ni bilo časa. tedaj pa sem od daleč gledal mogočni grad, kjer so nekdej namestniki Kristusovi stanovali. Debele stene gradú so na vrhu zobaste in med zobi se vzdigajo stolpi za straže. Zdaj je v gradu nastanjen polk vojakov; kjer so nekdej kardinali

hodili v svoji škrlatni obleki, tam zdaj prostaki snažijo svoje rdeče suknje. Kako se pač pod solncem vse spremeni!

Vštric gradú. samo nekoliko višje, stoji stolna cerkev z velikim štirivoglastim stolpom, ki nima strehe, kakor tudi grad ne, ampak na vrhu mu stoji velikanska podoba Matere božje. Legenda pravi, da je tukaj sv. Marta, sestra Lazarjeva, prvo cerkvo sezidala ter se tukaj v neki votlini od korenin in zelišč živila. Bog vé! Meni se avignonski kraj ni dopadel; je pač bolj kamenit svet. Pravijo tudi, da kraj ni zdrav.

Ko so železnega konja napojili in malo podkurili, je koj zopet hotel peljati, in tako je letel, da sem le težko razumel, kar so nek slovenski gospod župnik pripovedovali. Poslušajte! Z nami se pelje, tako so gospod razlagali, troje sester, vse hčeri barona Dalberga na Moravskem. Najmlajša med njimi je baronesa Trezika, gospodičina kakih 20 let stara. Prav ta je bila poldrugo leto mrtúdna po celem životu. Zato je letos zdravja iskala na Volovskem, v morskih toplicah, ne daleč od mesta Reke. Zdravniki so trdili, da bi še zamogla ozdraveti, pa dolgo, dolgo ji še bo trpeti. Ko ji zdravniki in kopelj ne pomagajo, začne Trezika pri Bogu in pri Lurški Materi božji pomoči iskati, ker bolenje se je revi tako shujšalo, da se že teden dni v postelji ni več genoti mogla. Letos dne 14. maja začnejo vse tri sestre devetdnevno pobožnost na čast čudodelne Lurške Matere božje. Štrti den novene, t. j. dne 18. maja zvečer jej usmiljena sestra Damijana, ki je bolenici stregla, na desno nogo položi prtič,

ki ga je bila v lurški vodi namočila. Eno uro potem je Trezika popolnem zdrava ter se veselo sprehaja, kakor bi nikdar bolena ne bila. Le trije prsti desnice so ostali sključeni, kakor bi Marija hotela na njenem telesu dokaz zapustiti, kakova da je bila deklica, poprej na cellem telesu.

Kmalu so po cellem Volovskem izvedeli čudež, ki ga je Lurška Mati božja storila, in ko je bila dne 20. maja zahvalna sv. meša je bila cerkva polna vernega ljudstva. To je na glas jokalo, ko je videlo Marijinega otroka zdravega po cerkvi iti. Ko so dva dni pozneje tržaški škof prišli birmat, so visoki gospod osebno obiskali ozdravljeno gospodičino ter se ž njo veselili njene sreče. Zdravnik doktor Fonda, ki menda že od svojih mladih let ni več na čudeže verjel, je rekel videvši zdravo baroneso: „Se je pač le čudežek zgodil“.

Med tem, ko so g. župnik to pripovedovali, se dopeljamo v mesto Nimes. Nisem imel pametnega vzroka, da bi ne verjel, kar so gospod pravili: pa v meni tiči kos nevernega Tomaža, in takoj grem iskat baronese, da iz lastnih njenih ust poizvem, kar se je zgodilo. Gospodičina je bila celo prijazna, in se ne naveliča zopet in zopet razlagati, kako da jej je Marija pomagala. Pokazala mi je tudi roko, na kateri so trije prsti celo mrtvi, da ne more roke odpreti. Vse tri sestre zdaj z nami romajo v Lurd, da se tam Mariji za toliki čudež zahvalijo.

V mesteci Lunel zopet postanemo. Ker ljudje pravijo, da tukaj raste najboljši muška-telec, kar jih je, sem si ga pa privoščil stekle-

nico, da si nisem imel denarjev na povrat. Okus je vino imelo po muškotelcu, drugače pa je bilo v steklenici več medú, kakor vina. Francoz ne trpi čistega vina; če ga malo pomeša in pokuha, precej mu je ložje pri srcu.

Ob štirih popoldne zagledam morje — sredozemsko morje, drugokrat v mojem življenju ga vidim, in zdajci smo bili v pomorskem mestu Cette (Sét). Mesto ima varno pristanišče za ladje. Tukaj vidiš ladje vsake sorte in vsake vrste; komaj se ena druge ogiblje; mrgoli jih kakor gosek in rec v kakem vaškem ribniku. Občudoval sem med drugimi velikansko špansko ladijo na jadra; bila bi lahko vseh onih ladij mati. Na pokrovu te ladije je ravno obedovalo kakih deset Špancev. To so lepi ljudje: visoke postave, črnih lasi in obrvi, in za obrvmi se bliska živo in svitlo oko, kakor večernica na otemnelem nebu. Takega človeka bi najrajši v škatljico djal in nesel domu kazat, pa predalet bi ga bilo nositi.

Mesto Cette je bolj nesnažno, ko snažno. Tukaj vse kupčuje; ljubi „denarček“ je tukaj prva stvar. Ne spominjam se, da bi v tem mestu cerkvo videl; góste cerkve gotovo niso. Tukaj so Kristusovo besedo prevrgli: tukaj se reče: Išcite najprej denar in vse drugo bode vam navrženo. Za obed je danes bil kisel kruh in vino, za večerjo nekoliko črne kave — petek je!

Ob šestih zvečer nas zopet naložijo, ali prav za prav natlačijo v vozove. Tesno sedimo kakor sužnji. Samo pomislite, Slovenci! Francoski vozovi so za pol metra nižji od naših in blizo toliko tesnejši in vendar po deset romar-

jev v eden voz zgnjetejo. Zraven tega ima vsaka oseba po dve torbi ali culi, katerih ni moči niti stlačiti doli pod klop, niti djati gori v pleterke, ker so pretesne. Če položimo culice pred se, tedaj nog ni kam djati. če jih naložimo na klop, potem ni kje sedeti. Vendar se železniški uradniki nikakor niso dali preprostiti, da bi še vsaj en voz pripravili. Dobro se še spominjam neprijaznega obraza višjega železniškega uradnika. Baruse so mu visele črez usta, kakor težki oblaki visijo doli na zemljo, kedar meni 14 dni deževati.

Zdaj jo zavijemo proti mestu Toulousi — proti severozapadu. Sprva se vozimo po morji po dolgem jezu. Tukaj vidimo, kako se morska sol pripravlja. Pri kraju nekoliko morja s plotom ogradijo, da voda mirno stoji. Na vodi se napravi mezdra, kakor postavim na mleku, a voda počasi odteče in izpuhti. Mezdro potem, ko se lepo posuši, pograbljajo in zdrobijo in jo denejo v navale ali kopice, kakor mi seno na travniku v navale polagamo, samo da so naši navali zeleni, solnati navali pa beli ko sneg.

Dokler še je dan, se peljamo skorej med samimi vinogradi. Trs obrežejo, kakor mi vrbo, noter do debla; vsled tega gleda trs iz zemlje, kakor bi peščico kazal, ni nič viši. Iz trsa zraste kakih pet do sedem rozg, ki so komaj pol metra dolge, na katerih vidimo že na pol zrele grozdice. Kolja taki gorici ni treba. Vino ni kaj posebnega; sicer pa ima manj vinske kisline, kakor naša vina; zato pa si tudi s tem vinom nismo zelo žeje ugasili. Vode pa sploh ni piti, saj same ne, ker je pretopla; še za umivanje je premeška. O polnoči pridr-

dramo v veliko mesto Toulouse, ki šteje 130 000 prebivalcev.

14. avgusta.

Ostal sem tešč, da zamorem pri prvi zarji stopiti pred altar. Ob štirih se napotim v cerkev sv. Saturnina. Prilično se mi je slovenska dekla pridružila. Ko je vidila velikanske palače in visoke hrame, je rekla: Gospod, kako se bode na sodnji den vse to rušilo. Res lepa misel za romarico. „V vseh svojih delih se spominjaj svojih poslednjih reči, in vekomaj ne boš grešil.“

Cerkev sv. Saturnina je velikanska in prekrasna: dosti lepših menda na Francoskem nimajo. Troje umetno izdelanih vrat obiskovalcu že zunaj obeta, da bode videl prelepo cerkvo. Cerkva ima podobo križa in je 115 metrov dolga in 64 metrov široka. Posvečena je sv. Saturninu, ki je tukaj kot prvi škof oznanjeval Kristusovo vero. Bil je svet in goreč škof; hudi duhovni malikovalskim popom niso odgovarjali, kedar se je on podal v svojo cerkev. Vsled tega ga neverniki primejo, ga strašno mučijo in na zadnje ga divjemu biku na noge privežejo, ki ga je do smrti povlačil, tako, da so možgani in kri ulice poškropili. Njegovo sveto telo pustijo na cesti ležati, dokler se dve pobožni gospé ne prikradete in ga v globokem grobu pokopljete ter tako pred neverniki skrijete.

Sv. Saturnin je trpel okoli l. 70 po Kr. Leta 380 je pozidal škof sv. Silvij novo cerkev, v katero so prinesli ostanke sv. mučenika. Cerkev je že dvakrat bila razdjana, a zopet po-

stavljen, in ostanki sv. škofa se do denešnjega dne v nji hranijo. Nad velikim altarjem vidiš ploščo iz rudečega marmorja; na nji ležita dva bika iz bron, ter na svojih hrbtih nosita pozlačeno srebrno trugo, v kateri so hranjeni ostanki sv. Saturnina. Trugo pokriva lepo in dragoceno nebo. Tudi na tistem torišči, kjer se je vrv vtrgala, s katero je bil sv. škof na bika privezan, so postavili cerkev, katero smo pojdoč obiskali.

Cerkev sv. Saturnina pa še glešta več drugih preimenitnih sv. ostankov. Pod velikim altarjem je krypta, to je skriven kraj, ali prav za prav ste dve krypti druga nad drugo. Duhovnik, ki nas je po stopnjicah doli v krypto vodil, je oblekel roket in štolo. Nad vrati v krypto je napisano: „Na celem svetu ni svetjšega kraja“, in nekoliko nižje je napis: „Tukaj so čuvaji, ki čujejo nad mestom“. Res preimenitni čuvaji! Videli smo trn iz trnove krone Kristusove, kos sv. križa, na katerem nas je Izveličar naš odrešil, kos Marijine obleke, nekoliko ostankov nedolžnih otročičev, ostanke sv. apostolov Petra in Pavla, glavo sv. Tomaža Akvinskega, ovenčano z zlatim lavorovim vencem, kosti sv. pastirice Germane, v bakreni, pozlačeni škrinjici, kos jaslic, v katerih je sv. Božič ležal, kamen s katerim so sv. Štefana kamenjali, molitvenik rimskega cesarja Karola Velikega. V spodnji krypti vidimo v kapelich na oltarjih ostanke sv. apostolov Jakoba starejšega in mlajšega, Filipa, Simona, Judeža, Jerneja, Barnaba. Tukaj smo se čutili nekako bližje neba, ker so nas nebeščani tako rekoč obstopili. Tega presrečnega jutra nikdar ne po-

zabim, če bom sto let na svetu. Toulouse stoji na desnem bregu reke Garonne, ki se ne vliva več v sredozemsko, ampak v atlantsko veliko morje, ki je med Evropo in Ameriko.

Ko grem proti kolodvoru, izhaja solnce ravno lepo na vedrem. Ljubo solnce, kaj pomeni tvoj prijazni obraz? Mi prineseš mar veseli glas? Meni se zdi, da se solnce z nami veseli, ker je napočil za nas romarje presrečni den; danes še bomo gledali prečudne lurške Matere božje mili obraz. Težko, težko smo se dnes vćakali, da so železnega konja pognali, naj nas zapelje na toliko zaželeni kraj — v Lurd. Vozimo se po širokih dolinah in med mernimi bregi. Ves kraj je lepo obdelan in rodovit. Čudim se, da na Francoskem nikjer ne vidimo ne križa, ne kapelice ali kakega drugega pobožnega znamenja, ne na polju, ne na razpotjih, ne na mostéh, ne v vaséh. Dopoldne gremo naravnost proti zapadu, opoldne jo pa zavijemo nekoliko na jug. Zmiraj višje in višje prihajajo pyrenejske planine, ki stojijo, kakor visoka stena, na meji med Francosko in Špansko deželo. Železni konj vozi in vleče, da mu sape zmanjkuje, pa za nas še vse prepočasi. Nas vseh misli so namreč že dolgo v Lurdu in samo naša lena trupla še sedijo na vozovih. V mestu Tarbes še enkrat za par minut postojimo. Tukaj je škofija, pod katero tudi Lurd spada; zdaj tedaj ne moremo več daleč proč biti.

Bilo je okoli treh popoldne, ko romarji zagledajo Lurd. — „Lurd, Lurd!“ se glasi iz vseh vozov. Vsi planemo kvišku in se tlačimo k okencem, da se z lastnimi očmi prepri-

čamo prevesele novice. Kraj mene vstane mladi gospod plemenitega rodú in lepe postave, pa tudi plemenitega srca, in reče: Gospod, za tisuč goldinarjev ne oddam preblagih čutov, katerih je zdaj polno moje srce! Meni pa je tako bilo pri srcu, da ne vem, kako!

Najet voznik me zapelje v mesto, kjer sem že iz doma imel v zasebni hiši najeto stano vanje. Vozniku plačam, kar je terjal in mu naložim nekaj francoskega drobiža za poboljšek. Hipoma požene drobiž tje po ulici. Ne vem, ali sem mu premalo dal ali mu drobiž ni bil po volji. Ko sem menil krajcarje pobrati, je voznik hitro pripognil svoje stare kosti ter je hitel po blatu pobirati, kar je prej po nemarnem raztrosil.

Naglo se nekoliko očedimo, potem pa hitimo — bežimo proti pečini Massabielle gledat svetega kraja, kjer je Marija, nebeška kraljica stala, ko se je pobožni Bernardiki prikazala. Dolgo že klečim na svetem kraju, a ne molim nič; srce je prepolno, presrečno! Še le, ko se srce pomiri, se razveže okorni jezik in jame moliti: „Zdrava Marija milosti polna, Gospod je s teboj!“ Tako je nekđaj angelj Gabriel Marijo pozdravil, in tudi Bernardika je angeljsko češčenje molila, ko se jej je Marija prikazala.

Res, tukaj nam je dobro biti; napravimo si šotore! Tukaj bi človek zmiraj ostal in na vse pozabil. O srečne oči, ki gledajo, kar mi gledamo!

Preljub prizor! Pred nami stoji mogočna, črnosiva pečina, tu in tam nekoliko obraščena. Pri tleh pod pečino je votlina kakih 10 metrov široka in kakih šest do sedem metrov globoka.

Kakih sedem metrov nad votlino, toda bolj na desni strani. je v pečini duplja, enaka slepemu oknu na cerkvi. V ti duplji se je Marija osemnajstkrat Bernardiki prikazala. Na tistem mestu stoji zdaj prezala podoba Matere božje iz najlepšega belega marmorja umetno izsekana, z modrim pasom opasana. Roke ima sklenjene, kakor jih mi sklepamo, kedar molimo, njeno oko gleda v nebo; na nogah, ki nekoliko gledajo izpod dolgega oblačila, ji cvetijo zlate rože. Okrog glave je na črni podlagi s kristalnimi črkami zapisano: „Jaz sem brezmadežno spočetje“. Okoli duplje ščipek zviija svoje pretanke roke.

Doli je votlina z železno mrežo vmrežena, da se po noči. ali kadar se snaži. zamore zakleniti. Sredi votline je na šesterih stebričih stoječi srebrni altar, na katerem se vsaki den le po ena sv. meša bere, kar je modro vravnano, drugači bi se vsi duhovniki k temu altarju gnjetli. Kedar stopiš v votlino. stoji na desno roko prost železni svetilnik ali luster, na katerem zmirom gori do šestdeset darovanih sveč, in vstric tega lustra, a bolj globoko v votlini, stoji drugi luster, na katerem ravno toliko sveč gori. Zadi za tem lustrom je v pečini luknja, kakor globok okenjak, v katerem leži sto in sto pisem ali listov. Tisti namreč, kateri ne morejo k Materi božji v Lurd romati, ji pa pišejo. kakor otroci svoji materi ter jí pismeno svoja srca razodenejo. Tudi jaz sem prinesel več takih listov od Marijinih otrok, ki niso mogli z nami iti na božjo pot in so tedaj pismeno Mariji povedali svoje želje. Kdo bo tajil, da Marijo taka pismica razveselijo!

Med lustroma na skalo naslonjena je mizica na katero romarji polagajo Mariji v dar prelepe šopke in friških cvetlic; zakaj, ako tam vzdigneš svoje oči, vidiš ravno nad seboj milostno podobo Matere božje. Tukaj sem v imenu naše rodbine položil šopek k Marijinim nogam. Zadi za altarjem je težka deska, iz katere gledajo železni klini, na nje pa romarji natikajo velikanske sveče; nekatere so debeleje, kakor roka nad laktom.

Na desni strani votline celo v kotu izvira iz pečine čudoviti vrelec, katerega je Marijina moč izbudila, ko se je Bernardiki sedmokrat prikazala. Če železno mrežo dvigneš, s katero je vrelec pokrit, lahko vidiš iz pečine vreti čudodelno vodo, ki je že tisuč in tisuč ljudi ozdravila. Drugače je votlina lepo suha. Da se ljudje preveč v votlino ne tlačijo po vodo, so zunaj železnega omrežja tri ali štiri pipe, iz katerih si lahko natočiš vode, kolikor hočeš. Voda je po cevih napeljana v kopališče, v katerem boleniki zdravja iščejo. Po celem Lurdu jo pijejo tudi pri mizi. Veliko tisuč steklenic pa jih očetje misijonarji na leto razpošljejo širom sveta.

Ako gledaš proti votlini, ti teče za hrbtom potok Gave. Na celem prostoru med Gavom in votlino, ki je menda kakih štirideset metrov širok, so tla vdelana z asfaltom (z zemeljsko smolo); na tistem torišči pa, kjer je Bernardika klečala, ko se ji je Marija prvokrat prikazala, je za spomin položen kamen. Klopi, ki so pred votlino postavljene, so vedno polne molilcev. Na desni strani kraj klopi stoji kamenita leca.

Nad votlino okoli po pečini visi menda več ko tisuč bergljic, katere so hvaležni boleniki tukaj pozobesili, ki so po pomoči lurške Matere božje ozdravili.

In na tem svetem kraju vam ljudje prelepo molijo! Neki sklepajo roke, drugi molijo z razprostrtimi rokami, drugi stegujejo proseči svoje roke gori k Mariji in zopet drugi poljubujejo sveta tla in pečino, na kateri je Marijina noga stala. Nas vseh oči so v Marijo uprte, a Marija gleda v nebesa, in tamkaj s svojo besedo podpira prošnje romarjev. Tukaj se drug za drugega ne zmeni, ampak vsi govorijo samo z Marijo. Tukaj molijo škofje, duhovniki, bogoslovci, dijaki; posvetna gospoda se tukaj vklanja, visoke gospé se ponižujejo, tukaj matere molijo z otroci, tukaj očetje na pol glasno z Marijo govorijo; tukaj se device Mariji priporočujejo in mladenči za pomoč k Mariji zdihujejo; tukaj bogatin berači pri Mariji, in siromak bi se rad pri nji obogatil; tukaj boleniki na glas vpijejo, naj se jih Marija usmili, slepi bi rad Marijo videl, nemi bi ji rad hvalne pesni pel, hromi bi rad k Materi tekeli. Tukaj ljudi ne razločuje stan, ne starost, ne premoženje, ampak vsi so otroci enega dobrega Očeta, in otroci ene preljube Matere — Marije brez madeža spočete!

Že je bila trda noč, ko se podam v gostilnico, da se nekoliko okrepčam s — petečno juho. Post je veliki gospojnici.

15. avgusta.

Danes se obhaja po celem katoliškem svetu velika gospojnica; posebno pa je to danes ve-

liki Marijin praznik za nas romarje, ker ga v Lurdu obhajamo. Juterna zarja nas je našla že pri votlini. Ko ondi pozdravim Marijo in se pripravim na sveto mešo, jo zavijem na vkreber gori v cerkvo, ki stoji ravno nad jamo prikazni na masabielski pečini, in katero je na Marijino željo pozidal rajni lurški župnik Peyramale. Marija je namreč Bernardiki naročila: „Pojdi, moja hčerka. in povej duhovnikom, da želim, da se mi na tej skali kapelica postavi“. Toda to, kar zdaj vidim, ni kapelica, ampak krasna cerkev, velikanski tempelj božji.

Bilo je okoli sedme ure, ko vstopim v cerkvo, a pri vsakem altarju, katerih je lepo število, že čaka pet do sedem duhovnikov na sveto mešo, da se ne izgubijo iz vrste. Postavim se tedaj k nekemu altarju in čakam, da odmešujejo štirje duhovniki, petemu sem stregel pri sveti meši in šesti potem jaz pridem na vrsto.

Dasiravno so gospodje hitro popolnoči začeli meševati, so vendar nekateri še komaj proti poldnevu prišli na vrsto. Tukaj se med mešo nič ne cinglja, niti pri povzdigovanju ne, ker bi drugači od polnoči do poldne samo zvonili. Resnično na tem svetem kraju so vedno nebesa odprta, ker duhovniki neprenehoma Jezusa zovejo doli na altarje. Tukaj sem se spominjal na Gospodovo preroško besedo: „Resnično vam povem, videli bote nebesa odprta in angelje božje gori in doli hoditi nad Sinom človekovim“, — ki se namreč na altarjih daruje. Tukaj vam imajo angelji veliko posla, ker vsak duhovnik svojemu angelju po povzdigovanji naročuje: „Ponižno te prosimo, vsegamogočni Bog, ukaži svojemu svetemu angelju, naj te darove

na svojih rokah zanese na visoki altar tvojega božjega veličastva.“ Odkritosrčno povem, danes sem pri sv. meši samo za-se govoril: to sicer ni bila tolika sebičnost, ampak zavest, da sem sam najbolj potreben Marijine pomoči. Po spominu za mrtve sem mislil na svojo nepozabljivo mater, ki danes v nebesih obhajajo svoj god.

Ob deveti uri je služil skupno sv. mešo za avstrijske romarje mil. g. Vanutelli, nadškof in papežev poslanec iz Lissabona. Služila sta mu pri sv. meši dva zala fanteka, ki sta imela modre talarčke in na glavi okrogle modre kapice, kakor škofi. Ta obleka se jima je tako lepo navdala, da so nek slovenski župnik, ki so v kratkem postavili lurški Mariji prelepo cerkvico v svoji župniji, rekli: takovo obleko bodem jaz tudi svojima ministrantoma kupil. Mar jo že imata!

Poglejmo si nekoliko notranjo lepoto cerkve. Krasni veliki altar iz belega marmorja izdelan nosi z zlato krono ovenčano podobo lurške Matere božje. Veliki altar in presbyterij (prostor za duhovnike) je omrežen z bronasto pozlačeno lično mrežo. Nad velikim altarjem visi eden veliki luster, okoli njega visi trinajst manjših in troje še bolj malih lustrov. Razven teh so še na štirih voglih presbyterija štirje veliki stoječi lustri. Kedar se vsi lustri užgejo, gori tedaj gotovo do tisuč sveč na čast Mariji, ki nam je rodila „luč sveta“. Razven tega še gori večna luč v edennajstih svetilnicah noč in dan pred altarjem.

Koliko pa je dragih bander razobešenih po stenah in visečih visoko na oboku! Pet do šest sto bi jih gotovo naštel. Vsak vé, da je

bandera podoba vojske in zmage. Romarji se hočejo vojskovati zoper svet in hudiča ter ju zmagati, kakor je tudi Marija brez madeža spočeta, kači glavo zdrobila.

Brez broja je tudi src, ki so po cerkvi razobešena. Nekatera so zlata druga srebrna, tretja pozlačena, zopet druga steklena; nekatera so z biseri okinčana. Gotovo je več tisuč takih src. Srca pomenijo ljubezen tistih do Marije, kateri so si tukaj sprosili, bodisi telesnih, bodisi duhovnih milosti, pa še bolj — menim jaz — pričajo o Marijini ljubezni do nas. Med srci visijo po stenah tudi druge reči. Komu je Marija roko ozdravila, je dal iz lesa ročico napraviti, komu je nogo zacelila, je dal nogico napraviti ter jo je ondi za spomin obesil. Vojski so darovali meče, puške, častne svetinje itd. Posebno me je zanimal venček, katerega je neka deklica po prvem sv. obhajilu ondi obesila. Zraven je napis: Marija, zdaj ti ta venček darujem; — da mi ga v nebesih vrneš, pričakujem

V cerkvi zakladnici hranijo prekrasno monštranco iz čistega zlata z dragimi kamni obsejano, katera je menda poldrugi meter visoka. Kakor smo izvedeli, je dar francoskih in španskih gospá. Rajni sv. oče Pij IX. so darovali drag z biseri okinčani križ, v katerem se časti kos križa Kristusovega in pa zlato rožo. Mene je še posebno zanimala mala monštranca, v kateri se hrani majhna izrezljana podoba lurške Matere božje. Nek umetnik je namreč tisti kos ščipka, na katerem je Marijina noga stala, vzel in je z veliko potrpežljivostjo in z odlično umetnostjo iz njega iz-

rezljal lično podobico Matere božje, ki je komaj en palec visoka.

Ob desetih je bila doli pri votlini česka pridiga. Govorili so prav prisrčno g. Bezstarosti, župnik iz Budišave na Moravskem; mi Slovenci smo njihovo česko besedo skorej do dobrega razumeli. Ob edenajstih je bila potem velika škofovsko meša, katero so služili nadškof Cagliarski Berchialla. Popoldne je bila po slovesnih večernicah v cerkvi nemška pridiga. Naprej so stopili g. Jožef Koch, stolni pridigar na Dunaju. Rekli so: „Zdaj mi je tako pri srcu, kakor bi mi vsi dozdej na tujem bili, in smo se zdaj vrnili domú k svoji ljubi dobri materi. Meni je bilo včeraj, ko smo vstopili v ta Marijin tempelj, pri srcu, kakor bi se nas bila Mati božja že dolgo nadjala ter nas težko pričakovala, kakor bi nam bila z neizrekljivo ljubeznjivostjo in z razprostrtima rokama nasproti prišla, da nas v svoje naročje sprejme ter s prisrčnim ljubkanjem razveseli. Na prvi pozdrav, s katerim smo jo pozdravili, se mi je zdelo, da je tudi ona nam odzravljala, rekši: Bodite mi tisočkrat pozdravljeni, ljubi moji otroci! Dolgo sem se vas veselila, vendar ste enkrat prišli, — srečno mi došli!“

Ob petih se komaj nagledamo lepe procesije, katero Lurdčani vsako leto na ta praznik napravijo. Najprvi so šli šolarji, dečki in deklice, lepo po dva in po dve, in sicer tako, da je šel eden na enem robu ceste, drugi na drugem, a cesta je bila prosta. Na sredi ceste so šli samo tisti dečki in tiste deklice, ki so pesem navzdigale, vsi drugi so le odpevali. Za šolarji so šli v ravno tako lepem

redu fantje in dekleta, vsa gologlava in lepo belo oblečena in z modrimi pasi opasana — sami Marijini otroci. Nekatera so imela tako jarne glase, da nič lepšega. Najpridniša nosijo podobno lurške Matere božje. Za mladino se vrstijo možje in žene s plapolajočimi banderami in potem gredu duhovniki. Skrajni so pa bili godci, sami domači fantje, ki so izvrstno godli. Res pobožno veselje, katerega je Marija gotovo vesela. Krščanski slovenski fantje, to vam je pravi bal, tukaj mošnja in dobro ime ne trpita, — krščanska slovenska dekleta, to vam je prava muzika, na kateri se bela obleka ne zamaže in vest ne obteži! Je-li res ali ne?

Ko se je zmračilo, smo duhovniki oblekli roket in štolo ter se podali k votlini. Tukaj nas čaka vse polno ljudstva. Ko zmolimo lavretanske litanije in rožni venec, se začne rimska procesija. Slovenci dobro vedó, kaj je to — rimska procesija. To vam je bil velikansk in veličasten prizor, da se ga okó ni moglo nagledati! Najnaprej gre do tri sto duhovnikov, vsi z gorečimi svečami, za njimi se uvrstijo možje in žene, ne samo naši; ampak romarji iz vseh vetrov. Procesije ni bilo nikdar ne konca ne kraja, več tisuč romarjev se je procesije udeležilo. Toliko luči je v noči lésketaló, kakor bi se danes drobne zvezdice iz nebes na zemljo preselile ter se okoli masabielske pečine razvrstile, kakor bi kos nebes padel na zemljo; toda že ne bode res, ker jih prav nič ne manjka. Srce mi je radosti kar igralo! Zdaj zadoni lurška Marijina pesen v raznih jezikih. Ko gremo na vkreber proti cerkvi, se nad menoj razlega pesen in ravno tako pod menoj odmeva;

tedaj tudi jaz povzdignem glas in na vse grlo zapojem: „Ave-ave Marija! Zdrava Marija!“ Nekega starega gospoda dekana iz Poljskega je ta prizor tako ganil, da so mi rekli: gospod, jaz od veselja ne morem ne moliti ne peti, jaz se moram jokati. Meni pa je bila na mislih Marijina preroška beseda: „Glej, odsehal me bodo povelečevali vsi narodi!“ Romarjem se oči kar svetijo, lica kar gorijo veselja. — Pozno že se podam počivat, toda nisem si nič prav počinił, ker celo noč se mi je sanjalo, da svetim in s procesijo hodim.

16. avgusta.

Danes 16. avgusta sem že prav zgodaj meševal in sem imel jako imenitnega ministranta. še svoje žive dni nisem imel takega. Sv. mešo sem služil, kakor sem obljubil bil, za vse tiste, ki so se doma mene v svojih molitvah spominjali. Hitro po sveti meši jo pomaham doli po bregu k dupljini. Tukaj so mil. nadškof Berchialla ob pol sedmih za avstrijske romarje sv. mešo služili in jih po sv. meši tudi obhajali. Med tistimi, ki so k božji mizi pristopili, je bila tudi baronesa Terezika Dalberg, o kateri sem že povedal, da jo je čudodelna lurška voda naglo ozdravila. Bil je tedaj danes jako genljiv prizor, ko je po sv. obhajilu gospodičina vstala in je v dupljini darovala milostivni lurški Materi božji, ki jej je pomagala, svoje bergljice, po katerih je celi dve leti hodila. Pri tem prizoru nobeno oko ni ostalo suho.

Ob desetih je bila pri votlini česka, in ob ednajstih ravno tam slovenska pridiga. Slo-

venska beseda je Slovencu vselej mila, a ko se je zdaj tukaj pred lurško Marijo glasila in od masabielske pečine odmevala, kdo bi popisal tedaj naše veselje! Slovenski so govorili preč. gospod stolni korar F. Kosar. izvrstno. kakor vselej. Govor je bil razdeljen na tri dele. I. Mi smo romarji, — toraj moramo tukaj na tem svetem mestu najpoprej misliti na lastno svoje izveličanje; II. Mi smo slovenski romarji, — toraj hočemo v imenu vseh Slovencev lurško Mater počastiti in ves slovenski narod njenemu varstvu izročiti; III. Mi smo avstrijski romarji, — toraj naj naša molitev velja našemu presvitlemu cesarju in vsem avstrijskim narodom, da se uresničijo v Avstriji besede: „O kako dobro in prijetno je, ako bratje v složnosti prebivajo“. — Pridiga je in bode ostala pravi biser med slovenskimi pridigami, dokler bo slovenski narod stal.*)

Tukaj s častjo omenim naše slovenske romarice pevkinje. Kolikokrat smo se zbrali pri votlini ali tudi zgorej v veliki cerkvi k sv. rožnemu vencu, vselej so po posameznih skrivnostih lepo prepevale slovenske pobožne pesni. Poljaki in Čehi so terjali od mene te slovenske pesni, tako so se jim dopadle. Daj, daj, če imaš! Pesni bi jim sicer lahko dali, pa napevov nismo imeli vglasbenih. Tudi Poljaki, Čehi, Nemci, Francozi, so peli svoje Marijine pesni, pa tako lepih, milih in ljubeznjivih, kakor so naše slovenske Marijine pesni nimajo, naj reče kdo, kar hoče. Ko pa so naše pevkinje nav-

---

*) Celo pridigo je objavil „Slov. Gospodar“ v „Cerkv. prilogi“.

zdignile pete litanije, pa so bile tako občno pohvaljene, da bi se res lahko prevzele; toda prevzetnost še inda nič ne velja, tem manj pa na božji poti.

Na obed sem bil povabljen z onimi drugimi odborniki našega božjega pota v farovž k očetom misijonarjem, katerim je v skrb izročeno svetišče Marijino. Presrečen sem bil, ko se ondi seznanim s tolikimi odličnimi gosti. Povabljena sta bila dva nadškofa; dva opata, eden doli iz južne Afrike, štirje stolni korarji, in kakih deset posvetnih gospodov, več francoskih duhovnikov, med njimi tudi lurški mestni župnik. Med obedom so se vrstile navdušene napitnice; sicer bi tega ne mogel trditi, pa sem zmiraj svojega soseda dregal, ki je bil več francoščine, da mi je moral govore nasproti tolmačiti. Za poboljšek smo pili vino z otoka Sicilije: vino je presladko, fino in ognjevito.

Ob dveh popoldne je napovedano, da bode blagoslovljeno bandero, katero hočemo avstrijski romarji Mariji podariti. Po obedu tedaj hitro stopim po roket in štolo, da ne zamudim slovesnosti.

Ob uri smo vsi zbrani. Po časih iz zavojev spravljajo na den bandero in ko ga razvijejo pred našimi očmi, smo kar strmeli nad njegovo lepoto ne samo mi, ampak romarji vseh krajev, ki so nas radovedni obstopili. Bandero, iz rudeče in bele svilnate robe narejeno, je štiri metre dolgo in poltretji meter široko. Na beli strani bandera stoji v sredi velikega križa podoba brezmadežne Device, in okoli nje in nad njo in pod njo v križu in ob štirih koncih križa so podobe 18 deželnih patronov Avstrije. Na

rudeči strani pa je z zlato nitjo všito presladko ime Marijino, z lavorovim vencem obdano, in v vihrajočem belem traku tega venca so z zlatom všita imena vseh avstrijskih dežel, tedaj tudi imena naših slovenskih dežel: Štajarske, Kranjske, Koroške in Primorske dežele. Ob koncih rudeče strani so všiti patroni naše presvetle cesarske hiše: Sv. Francišk Asiški, patron cesarja; sv. Elizabeta, patroninja cesarice, sv. Rudolf, patron cesarjeviča, in sv. Štefan, patron cesarjevičine. Bela stran ima napis: Kraljica sv. rožnega venca, prosi za nas; rudeča stran pa: Vsi sveti deželni patroni, prosite za cesarsko hišo in za državo avstrijsko. Uboge redovnice v Gorenjem Döblingu pri Dunaju so z iglo vse omenjene podobe tako fino všile, da bi jih nobeden malar tako čisto ne namal. Bandero je stalo nad šest tisoč goldinarjev, dasiravno so častivredne sestre bolj zastonj, kakor pa za denar delale.

Zdaj pristopijo milost. nadškof Fonteneau (reči Fontenô) iz francoskega mesta Albi in blagoslovijo bandero avstrijskih romarjev. Da jim je bil ta posel drag in ljub, so očitno povedali, a videli smo tudi na njihovih solznih očeh, da smo se jim prikupili. Pa tudi mi prijaznega, preblagega nadškofa nikdar ne bomo pozabili.

Ko nadškof Fonteneau odstopijo, se po časih uredi procesija. Najpred stopajo možje in ženske, za njimi pa duhovniki v roketih in sred vrste duhovnikov nosi osem mož prelepo bandero. Procesijo so vodili nadškof Berchialla s slovesno asistencijo; pred njim hodita s škofijskima pastirskima palicama francoski opat be-

nediktincev, Bourigaud, in opat trapistov iz dežele Natal v južni Afriki, oče Francišk. Procesijo je sprevaljalo sto in sto v Lurdu navzočih romarjev. Med procesijo navdušeno pevamo lurško pesen; lepo vbrani, lurški zvonovi nam pomagajo peti in Marijino čast povzdigovati.

V cerkvi se nadškof vsedejo na svoj tron, duhovniki jih v polukrogu obstopijo. To je bil veličasten trenutek: avstrijski narodi se vklanjajo brezmadežni Materi božji ter ji poklanjajo izborni dar.

Na to nastopi voditelj avstrijskih romarjev doktor Zschokke, se nadškofu globoko prikloni, povzame latinsko besedo ter pravi, da naj ovo bandero bodočim rodom svedoči resnično pobožnost in otročjo ljubezen avstrijskih narodov do prevzvišene Matere božje.

Zdaj stopijo nadškof na svoje apostolske noge, odprejo svoja usta ter rečejo: „Z veseljem sprejem danes v imenu očetov misijonarjev ta dar, kateri se bode tukaj na večne čase hranil, da bode potomcem vedno pričal o vaši pobožnosti, vaši veri in vaši goreči ljubezni do presvete Device.“ Na to duhovniki odpojejo Marijino visoko pesen.

Po blagoslovu stopim jaz na prižnico. Ko grem na leco, mi je srce tako hitelo trkati, kakor bi tri dni ne bilo bilo ter bi hotelo zdaj to dostaviti. Na enkaat sem stal na prižnici in skorej nisem vedel, kako sem gori prišel!

Govoril sem blizo to-le: „Moje srce je tako polno čutov, da jih hitro ne morem v red spraviti. Veselje, navdušenost, zahvala, ljubezen, hvala, čuda, vsak ta čut hoče prvo mesto imeti

v mojem srcu. Jaz pa prvo mesto prepustim ponižnosti ter rad spoznam svojo nevrednost, da smem na masabielski pečini, na kateri je Marijina noga stala, govoriti. Kaj? Moja nečista usta bi naj hvalo Marije brez madeža spočete oznanjevala? Sveti angelj, prosim te, da poprej očistiš moja usta z žarečim ogljem, kakor si nekdam usta sv. preroka Izaija očistil!“

„Štiri velike milosti sem od Boga že dobil v svojem življenju, če morda ni predrzno božje milosti samopridno pretehtavati. Milost sv. krsta, po kateri sem otrok božji postal; prvo sv. Obhajilo; tretjo milost, ko me je Bog poklical za svojega duhovnika: „Ker niste vi mene izvolili, ampak jaz sem vas izvolil“, — in ko sem pred mojim škofom na tleh ležal, da so me v mešnika posvetili; in štrto milost, ko sem večnemu Bogu prvokrat daroval nekrvavo daritev novega zakona. Preljubi romarji, danes doživim peto veliko milost, da smem v Lurdu, ki že po celem voljnem svetu slovi zavoljo Marijine božje poti, Marijo brez madeža spočeto poslavljati“.

„Kaj čem vrniti Gospodu za vse, kar mi je podelil?“ „Moja duša naj povelečuje Gospoda, in moj duh naj se razveseli v Bogu, svojem Izveličarju.“

Potem sem govoril o pomenu, katerega ima prikazen v Lurdu po božjem redu v katoliški cerkvi. Rekel sem: Marija brez madeža spočeta se je l. 1858 v Lurdu za to prikazala, da bi potrdila verski člen od čistega spočetja katerega so štiri leta poprej sv. oče katoliškemu svetu oznanili. Ravno tako, kakor se je nekdam na taborski gori tudi Kristus pri-

kazal v svoji božji časti, da je potrdil besedo in vero sv. Petra: „Ti si Sin živega Boga!“

Slednjič sem prosil Marijo za milost stanovitosti, za srečno smrtno uro in da bi nam po tem revnem življenju pokazala Jezusa, blaženi sad svojega telesa!

Ko pridemo iz cerkve se je dan že precej nagnil. Na večer obiščemo zopet dupljino da z rožnim vencem sklenemo nepozabljivi den. Niti obilni dež nas ni zamogel zmotiti v naši večerni pobožnosti.

17. avgusta.

Danes zjutraj sem noč nekoliko nategnil, vedoč, da zdaj dve noči ne bomo spali. Ko sem vstal, je bila prva pot, kakor vsako jutro, k dupljini. Ob šestih so tukaj meševali preč. škof iz Barcelone na Španskem. Bila jih je sama kost in koža. Ko bi bili prišli iz tiste puščave, v kateri je sv. Janez krstitelj živel, ne bi mogli slabše kože biti. Molili so tako pobožno, da z očmi niti trenili niso.

Ob osmih je bila gori v baziliki za romarje napovedana velika sv. meša, a nenadoma jo prestavijo na deveto uro. Takoj se podam v žagrad prašat in prosit, ako se med tem sme pri velikem altarju meševati. To so mi radi dovolili, in tako se mi je posrečilo na velikem altarju lurške Matere božje daritvo sv. meše opraviti, katere sreče dosti drugih duhovnih romarjev ni imelo.

Ko smo se po božji službi še po cerkvi ogledavali, stopijo med nas domači oče misijonar s sv. križem v roki in nam oznanijo veselo no-

vico, da so sv. oče iz Rima poslali avstrijskim lurškim romarjem apostolski blagoslov in popolne odpustke. Misijonar so zdaj enemu, zdaj drugemu duhovniku ponujali sv. križ, da bi ž njim zbrane romarje pokrižal ter jim tako podelil apostolski blagoslov, a vsi smo se branili tolike časti. Naposled so meni siloma potisnili v roke sv. križ in me nekako porinili pred altar. Kaj tedaj storiti? Na glas odpojem navadno molitve za odpustke, kakor se nahajajo v cerkvenem obredniku, a potem se obrnem, pokrižam romarje ter jim tako podelim apostolski blagoslov in popolne odpustke v imenu Boga Očeta in Sina sv. Duha. Taka sreča me na tem svetu ne bode več srečala! Bogu bodi hvala za vse!

Ob ednajstih so preč. opat oče Francišk iz južne Afrike, ki so rojen Tirolec, romarje nagovorili. Razlagali so prav mičnih reči o divjih narodih, med katerimi delujejo ter božjo vero oznanjujejo. O divjih Kafrih, ki v deželi Zulu stanujejo, so rekli: „O vi romarji bi se čudili, kako bogoljubni so mladi in stari naši Kafri: pomislite samo, mi v deželi Zulu že tudi imamo lurško dupljino. Vedite, da so se Kafri od veselja jokali, ko so izvedeli, da imajo mater v nebesih; tega pred niso vedeli. Kafri imajo namreč po več žen, in tako imajo otroci dosti mačeh, a matere nobene, in tedaj tudi materne ljubezni ne poznajo. Otroci svoje matere ne obratajo, zato pa tem gorkejšo ljubijo svojo nebeško mater. Rožni venec imajo vedno ali v roki ali okoli vrata“.

„Od vseh vetrov sem naprosil obleke za naše nage Kafre. Pa glejte nevoljo, Kafri je

niso hoteli obleči. Kako si zdaj pomagati? Mi smo jim rekli, da ljubi Bog nikogar v nebesa ne pusti, kateri ni oblečen, vsak mora imeti gostovanjsko oblačilo. To je pomagalo. Toda vi bi morali videti, kako nerodno so se obračali in kako nesrečne so se čutili v svoji obleki, prav kakor bi jim verige na roke in noge obesili“.

Naslednje smo preč. gospodu v klobuk nametali precej denarja za njegove uboge Kafre.

Že smo tretji den v Lurda in še po mestu nič nismo pogledali. Po obedu tedaj stopimo v mesto. Najpred nas zanima dom Bernardikin. To vam je siromašna hišica, ima samo eno okence pri tleh in eno v prvem nadstropji, in dasiravno ima nadstropje, bi menda koj z roko dosegel kap, če bi se malo stegnil. Meni se je zdelo, da ima hišica tudi zid na desni in na levi od sosedov na posodo, in da je samo prednji in zadnji zid in pa streha njena last. Farovž, v katerem so stanovali župnik Peyramale, gleda s svislami na ulico; vrata so od strani iz vrta. Tukaj v vrtu je Bernardika našla župnika, ko jim je prinesla od Marije povelje, da naj na masabielski steni Mariji na čast pozidajo kapelico. Potem še obiščem brata rajne Bernardike in njeno sestro, ki oba s podobami, z moleki, s svetinjcami in z drugimi takimi rečmi barantata in se iz tega živita. Brat je star okoli štirideset, a sestra okoli petdeset let. Tudi v mlin, v katerem so oče Bernardikin mleli, sem malo nos pomolil.

Hitro še nakupim nekoliko spominkov za rodbino, za prijatelje in znance; nekaj že moram domu prinesiti. Bi bil rad še več in bolj-

ših reči nakupil, pa kdo bi to toliki svet nosil. Kar sem pa večjega in lepšega kupil, sem dal rajši v Lurdu na pošto, kakor bi sam to nosil. Tudi nekatere steklenice čudodelne lurške vode so prijazni očetje misijonarji poslali po pošti za menoj.

Zvečer se romarji še enkrat zberejo pri dupljini — zadnjokrat.

Slovo je govoril g. dr. Zschokke. Rekel je: „Zdaj tedaj, preljubi v Gospodu! se je treba ločiti od tega svetišča. Ločitev je vselej žalostna in britka, a če se otrok mora ločiti od matere svoje, misleč, da je brž več ne bode videl svoje žive dni, je ločitev tem britkejša. Tudi mi se zdaj ločimo od nam priljubljenega svetišča brezmadežne Matere božje, in le redkim izmed nas bode sreča tako mila, da bi še tukaj kedaj enkrat gledal mili obraz Marijin“.

„Marija nič tako od nas ne želi, kakor naša srca. „Moj sin, moja hči, daruj mi svoje srce“. Darujmo tedaj Mariji verno srce, velikodušno srce, hvaležno srce, goreče srce, spokorno srce“.

„In zdaj, ljuba naša Gospa lurška! srečno; s težkim srcem se ločimo od tebe. S silo se vtrgamo od tvojega maternega srca. Toda to nas tolaži: mi zdaj hitimo na srce presveto tvojega božjega Sina — v Paray le Monial —, ki gori od ljubezni do človeka, in ki hoče vse na se potegniti. Če tudi zdaj odidemo, naše srce ostane tukaj pri Tebi, o čudodelna Mati božja!“

Vsi smo bili do solz ganjeni. Še enkrat pokleknemo na posvečenem kraju in z gorečimi svečami v rokah v srčnih zdihljajih pošiljamo

blaženi Materi slednji pozdrav. Meni so besede zmanjkale; okorni jezik ni vedel povedati, kar je srce čutilo. Pa Marija, ki pozna srce in je videla moje solze, me je gotovo razumela in je vedela, da kleči veliki siromak pred njo, ki je pomoči jako potreben.

Luč za lučjo vgasne in pozgubimo se po mestu, kjer vsak svojo culico pospravi in hajd proti domu!

Na kolodvoru je bil železni konj že zaprežen in je zaporedoma rezgetal, ker smo se mu prepočasi nalagali. Ko ura odbije ednajst, je pa potegnil in je sprva bolj počasi vozil, ko so se mu pa noge vtrle, je kar letel tje v noč z nami, in ne zahman, ker imamo dolgo pot, in mu je steza itak že dobro znana.

Na vozih je vse bolj tiho in otožno, dasiravno se peljamo proti domu. Poslonim se v kot, a spati ni moči, ker drug na drugem sedimo. V duhu še enkrat pregledam vesele dogodke zadnjih treh dni, ki smo jih v Lurdu preživeli; spanec me le zdaj pa zdaj za nekoliko minut premaga.

18. avgusta.

Mlada juterna zarija je tudi nas zopet omladila in vzdramila. Zdaj še le spoznavam preblage gospode, ki so sedeli z menoj v istem oddelku. Bil sem sredi českich in poljskih duhovnikov. Meni nasproti so sedeli 83letni česki župnik, ne umirovljeni, ampak še delavni, ki bodo k leti, če Bog da, že biserno sv. mešo služili. Zdravi še so in živi, kakor riba v vodi in ljubeznjivi, kakor otrok. In s tolikimi leti na ramah se podajo na božjo pot tujan v Lurd: to je živo zaupanje! „V tebe, o Gospod,

sem zaupal, in vekomaj ne bodem osramoten“. V mladosti so me imeli za redovnika, pravijo starček, ker sem zelo trezno živel; šel sem pa zmiraj rad kam, in za to tudi zdaj nisem smel doma ostati.

V Toulousu toliko izstopim, da si oči izperem, da nisem bil več tako pospan. Na desni in levi so Francozi že pridno na polji delali. Čudim se, da Francoz nima konjev pred plugom vštric zapreženih, ampak enega pred drugim; če orje s tremi, grejo tudi eden za drugim. Enkrat sem videl, da je bil pred tremi konji še osel vprežen; tak voditelj pa konjem ni bil prav, ker drug za drugim so z glavo močno odkimavali, rekši: Kam še bomo prišli, če bodo nas osli vodili.

Opoldne se v Narbonni nekoliko poživimo. Ker je danes doma na Avstrijskem god našega presvitlega cesarja, prime doktor Zschokke kupico in napije na dobro zdravje prevzvišenega vladarja. Živio! — sem zaklical tudi jaz ter izpil kupico dobre francoske črnine na zdravje avstrijskega presvitlega cesarja.

Proti večeru smo zopet v mestu Cette. Peneče sredozemsko morje se pred nami razprostira, kakor veliki zeleni prst s srebrom pretkan. Ladije na jadra so se v daljavi zibale, kakor bi se ptice pastarinke kopale.

V Cettu se preselimo v bolj prostorne vozove, ki so nas ondi čakali. V Nimesu jo zavijemo na levo stran reke Rhone in smo se zdaj ob levem bregu Rhone vozili proti Lyonu, dokler smo se pred, ko smo tje šli, na desnem bregu tirali. Naskorem smo vsi zadremali ter se celo noč drug drugemu globoko vklanjali.

Dne 19. avgusta.

Zjutraj ob treh smo v Lyon pribrizgali. Ker so nas Lyončani tovnej nemarno sprejeli, smo se pa zdaj jezni mimo peljali: niti pisanega beliča jim nismo dali zrešiti; bodo pa drugokrat vedeli, kako se je treba do poštenih ljudi obnašati. V Maconu se naglo obrnemo na večerno stran. Moramo se jako vkreber voziti, ker so dva konja vpregli. Ob osmih smo prišli v Cluny in smo videli pred seboj starodavno in slavno opatijo benediktincev, iz katere se je v ednajstem stoletju celi red ponovil in pomladil. Zdaj je ondi kasarna za konjico.

Kakor blisk smo bili v Paray-le Monialu. Bilo je pol desetih. Celih 34 ur smo se neprenehoma vozili. Duhovniki so nas na kolodvoru prijazno pozdravili ter vsakemu jegovo stanovanje odkazali. Zdaj pa le hitro meševat. Meševal sem v prostorni cerkvi, ki se je ondi postavila na čast presv. srca Jezusovega. Cerkev je par minut oddaljena od samostana Salezijank, kraj katerega stoji cerkvica, v njej je na velikem altarji ravno pred 200 leti (1686) Jezus pokazal svoje srce sv. redovnici, sestri Marjeti Mariji Alacoque (reči Alakok), rekši: „Vidiš le moje srce: tisto srce, ki s toliko ljubeznijo gori za človeka.“ Sv. Marjeta pravi: „Videla sem srce Jezusovo, kakor na tronu, ki je bil sam ogenj in plamen ter se je žaril na vse strani; svetlejši je bil, kakor solnce, čistejši, nego kristal. Videla sem njegovo srčno rano in okoli srca trnovo krono in gori na srcu križ, kakor bi bil v srce vcepljen.“

Marjeta je bila pobožnih in premožnih staršev hči. Še otrok je že kazala veliko ljube-

zen do Jezusa in Marije in je rada zahajala v cerkev. Zavoljo svojih pobožnih vaj je morala od družine marsikatero bodečo besedo čuti. Mati jo je namenila oženiti. Pa po dolгих skušnjah je zmagala Marjeta in je bila sprejeta v samostan od Marijinega obiskovanja v Paray-u. Zdaj ni bilo bolj srečne duše od Marjetice, Sestre imajo svoje molišče na levi strani kraj velikega altarja, ki je z bronasto mrežo prepreženo in s preprogami prevešeno. da sester ne more videti, pač pa smo jih slišali moliti. Molile so z jako visokim glasom, ter zelo na ū vlekla, kakor mi „mürski“ poljanci. Nas poljance grajajo, da na ū govorimo, v francoščini pa je prê to lepo; Bog si ga naj vé, kdo ima prav!

Ko je njih spovednik pristopil k bronasti mreži, so sestre odprle majhen okenjak in so odgrnile preprogo, a potem je druga za drugo pokleknila in skozi okence prijela presveto Obhajilo.

V tem molišči je sv. Marjeta molila ter premišljevala veliko ljubezen srca Sinu božjega do ubogega človeškega roda, ko naenkрат zagleda nad altarjem pred seboj Izveličarja v človeški podobi, ki Marjeti s prstom kaže v odpreti svoje strani plamteče svoje srce. Ob enem jo nagovarja, naj se trudi pobožnost do presv. Srca povsodi upeljati in kakor najdalje razširiti. Štiri leta potem umerje Marjeta. Bog je po smrti poveličal svojo služebnico, katero je v življenji oblagodaryl z velikimi milostmi, z mnogimi čudeži, zavoljo katerih jo je papež Pij IX. l. 1864 svetnicam božjim prištel.

Pred velikim altarjem hranijo v stekleni

škrinjici ostanke sv. Marjete. Njene kosti so v voščeno človeško podobo vdelane, ki je v redovno obleko oblečena. Lice je baje popolnem podobno živi sestri Marjeti. Njene na pol odprte oči gledajo na srce Jezusovo, katerega drži v desni roki; v levici ima lilijo. Nebeška lepota obdaja njeni obraz in rajski lesk igra na jenem licu. Glavo ji kinča krona iz biserov in žlahtnih kamenov, v katero je vpleten zlati venec iz tako zvanih cvetlic marjetic.

Tudi v ti cerkvici je po stenah vse polno bander in srebrnih in pozlačenih src razobešenih. Sedemdeset rudečih svetilnic razsvetljuje kapelico ter opominja obiskovalca na presv. Srce, ki vedno gori ljubezni do človeka.

Popoldne so romarji tukaj imeli svojo pobožnost. Molili smo lavretanske litanije in rožni venec; s sv. blagoslovom se je pobožnost končala.

20. avgusta.

Kdor je vtujen, lahko spi — tudi na Francoskem. Dobro sem se naspal v široki postelji: bila je menda dva metra široka; prav lahko bi se tudi poprečki vlegel. Zdaj sem še le razumel, zakaj je gostilničar hotel, da bi po dva in po dva v eni postelji spala. česar mu seveda nismo obljubili. Vstanem zdrav in čvrst, kakor riba. Ko odprem okno, vidim, da je juterna zarja danes že prej na nogah bila, danes me je norila, ker je že vse bližnje bregove prehodila in pozlatila, ko jaz vstanem. Vesel si zapojem pesen:

„Ko v jasnem jutru primiglja
Nam zvezdica daničica,
Se sliši milo že zvonenje,

Mariji čast in počeščenje:
 In z zlato zarjo vse časti:
 Češčena si Marija ti!“

Srčna radost se je vzlila v pesen.

Ob petih sem že bil pred altarjem. Meševal sem prav na tistem altarji, na katerem je Jezus stal, ko je sv. Marjeti svoje Srce razodel. Božje Srce Jezusovo, bodi za toliko milost hvaljeno na večne čase!

Veste, kaj sem si na tem svetem kraju mislil? Tukaj me je nadlegovala misel, da bi nas ljubi Izveličar zamogel prav okregati ter reči: „Ako ne vidite znamenj in čudežev, ne verujete!“ Kako presrečnega se namreč na tem mestu počutim, kjer se je Jezus pred dve sto leti prikazal, ne meni, ampak sv. Marjeti, ki ga je tukaj s svojimi telesnimi očmi gledala. Vera pa me uči, da pri sv. meši imam jaz sam, in ne kdo drug, Jezusa samega, in tedaj tudi njegovo presv. Srce, vsak dan v svojih rokah. V primeri je to veliko večja sreča za me. Toda človek je človek, in veliko više obrajša, kar vidi s telesnimi očmi, kakor kar vidi z očmi sv. vere. „Gospod, pomagaj moji slabi veri!“

Okoli samostana sester Salezijank je lep velik vrt. Ko so redovnice Marjeto skušale, ali bode za nuno ali ne, je morala tukaj oslenco pasti, da se je pokorščine in ponižnosti vadila. Na sredi vrta stoji grm lešja. Tukaj je pastarica stala, a njene misli so bile pri Bogu. Naenkrat stoji pred boječo deklico Izveličar, kakor se nekdanj po svojem vstajenju sv. Mariji Magdaleni na vrtu prikazal. Zopet jej je govoril o skrivnostih svojega ljubezni polnega Srca. Marjeta ga je klečé zvesto poslušala.

Toda zdaj jo kliče pokorščina, da gre in zavrne oslico, ki se je v zelenjak napotila. Jezus pa jo zadrži rekoč: „Le pusti stvar v nemar in ostani pri meni; oslica ne bode nobene škode napravila.“ Sestre, ki so iz okna gledale, so videle oslico v škodi, ali pozneje niti nobenega sledú škode niso našle.

Da počastimo tudi ta kraj Jezusove telesne pričujočnosti, užgemo si sveče in moleči rožni venec se podamo s procesijo na vrt do tistega lešja in zopet nazaj v kapelico. Za spomin sem si domú prinesel ostanke sv. Marjete in pa lešjevo vejico.

Ob devetih smo imeli v farni cerkvi pridigo in veliko sv. mešo. Govorili so g. Endler, špirtual v duhovščini v Litomericah na Českem. Navdušeno so proslavljali živo in telesno presv. Srce včlovečenega Sinu božjega, ki vedno bije in gori za človeka, ter nas opominjali, da božje Srce molimo, da ga posnemamo in da ga ljubimo.

Odbor našega božjega pota je izročil očetu superiorju 300 gld. ter tako ustanovil dve sv. meši. Odzdaj se bote tedaj vsako leto brali v svetišči presv. Srca dve sv. meši: prva za blagor naše avstrijske očetnjave dne 18. avg., tedaj na rojstni den našega svitlega cesarja Frančiška Jožefa I. in druga za vse avstrijske romarje dne 19. avgusta. katerega dne smo dospeli v Paray. Po službi božji se nekoliko oteščimo in ko je kazalo na poldne smo že zopet sedeli na vozih ter se tirali proti domu. Zvečer ob devetih smo dospeli na Švicarsko v Genevo.

Srečno Francoska — menda koj na večno. Francozi so jako zavedno ljudstvo. Kedar me

je Francoz gledal, sem mu iz lica bral, kar je mislil. Mislil je: ti manjši od mene! Francozi so ali jako odločni kristjani, ali pa jako zani-karni bogotajci; na sredi jih je malo. Razun Lurdčanov, ki sicer niso veliki, a krepki in lepi ljudje, so Francozi, kar smo jih mi videli, mršav rod. Deset slovenskih fantov bi pognalo sto francoskih vojakov v pobeg, ako bi šlo za telesno moč; puška seveda vsakemu počí. Tudi vojaškega ponosa ni veliko, ker sta se v Lyonu dva vojaka kar na sred ulice prijela za miške. Kar se bogastva tiče, se Francoska, kar sem je jaz videl, nikakor ne more meriti z našimi kraji. Mi Slovenci smo res na sredi kolača. Za to pa Francozi veliko bolj skromno in varčno živijo, kakor razvajeni Slovenci. Kar je res, je res!

Večerja se nam je v Genevi dobro pri-
legla. Ljubo, lahko noč!

21. avgusta.

Lepo jutro je, a veselo ni, ker ni sv. meše; rano že smo zopet na železni cesti. Število romarjev se je vedno krčilo. Že v Parayu se jih je kakih štirideset ločilo od nas: šli so Pa-riza gledat. Nekoliko jih je pojdoč stopilo na Laško, in zopet drugi so se po Švicarski raz-škropili, da so si pogledali lepote ove dežele. Mi pa smo potrpežljivo sedeli na vozih ter dir-jali naprej do Züricha, kamor smo sred večerke dospeli.

Ptica se navoli kletke in popotnik se na-veliča zaprtega voza. V Zürichu sem tedaj po-vrgel tesni voz in železno cesto in sem se pre-selil na ladjo, in sem se po vodi peljal do me-stecca Wädenswyl, kjer se izteka železna cesta,

ki drži v starodavni Einsiedeln. sloviti božji pot Marijin. Na ladji smo dihali čisti zrak in lahka sapica na jezeru nas je lepo hladila. Moja pljuča so delala, kakor meh orgelj v farni cerkvi, kedar gospod školnik vse registre odprejo, dokler niso vsega francoskega zraka izpihala ter se napila krepkega zraka švicarskih planin. Zvečer je bilo še toliko časa, da smo se v Wädenswylu v jezeru kopali.

Okoli osmih, ko se je že mračilo, nas zopet naložijo na voze, a danes železni konj ni letel z nami, kakor inda, ker smo se zlo v kreber vozili, ampak sopihal je, kakor bi se bil nalezal najhujše navduhe ter je lepo počasi vozil. Tisuč in tisuč zvezd nas je pozdravljalo iz neba, ko smo dospeli v Einsiedeln.

22. avgusta.

V Einsiedelnu se mi je zdelo, da sem že doma, pa kde še je slovenski svet! Einsiedeln je prelepa ves na planinski ravnici. Einsiedelnčani nočejo biti mestjani, dasiravno so jim neki že to čast ponujali.

Cerkva Matere božje je velikanska stavba. Dolga je 288. široka 116 šolnjev. Sveta kapelica stoji ravno sred cerkve in je iz belega in črnega marmorja postavljena. Na pozlačenih meglah plava milostljiva podoba Matere božje, izrezljana iz črnega lesa, z žezlom v roki in s predrago krono na glavi. Škof Konrad iz Kostnic je menil 14. septembra leta 948 kapelico blagosloviti. Pa tisto noč popred sliši nebeško godbo in vidi v kapelici Kristusa samega sv. mešo služiti, pri kateri so mu anđelji božji stregli. Škof je tiho djal in nič ni povedal, kar je videl. Ko je pa začel drugi

dan kapelico blagoslavljati. sliši glas, ki mu je branil blagoslavljanje, rekši: Bog sam je kapelico že blagoslovil. — V ti kapelici smo pokleknili in smo se nebeški Materi zahvalili, da nas je tako očevidno varovala na našem dolgem potu.

Katoliški Švicarji so vrli možaki, pravi poštenjaki; nekako težko smo se ločili od njih. Na Francoskem smo bili vajeni debelo plačevati, in tedaj sem tukaj belo gledal, ko je krčmarica povedala jako mali račun.

Ob šestih zvečer smo že bili v Inomostu na Tirolskem. Tukaj je bilo toliko tujcev popotnikov, da v nobeni gostilnici ni bilo več prostora za nas. Nek prijazen Tirolec mi je tedaj najel v privatni hiši posteljo, v kateri sem tako dobro spal, kakor bi cela Tirolska moja bila. V ponedeljek 23. avgusta se priporočim Materi božji od presv. Srca, in potem se napotim črez Brenner proti domu. Ob polnoči dospem v Celovec. Dne 24. avgusta sem tukaj praznoval in počival. Imel sem čast biti gost pri rajnem premil. škofu. Ko se pri njih poslovim, so mi naročili, da jih naj pride njihov sošolec, ki so častni kanonik v naši škofiji na skorem obiskat, ker — so rekli — človek ne vé ne dneva ne ure. In resnično, že za mesec dni smo bili pri njihovem pogrebu v Celovcu. Dne 25. avgusta zvečer me je dež v Maribor pripokal. Gredoč v mesto stopim v cerkvo očetov francižkanov in zapojem — po tihem — „Te Deum laudamus“, in pred altarjem lurške Marije pomolim: Češčena si Marija...

Še nekaj! Gospod doktor A. M. piše v „Slovincu“ številki 195: „Moje pero je prešibko dati izraz onim čutom, ki so mi v Lurdu srce polnili. Tu ne moreš moliti, ne, le izdihovati in samega svetega veselja — jokati. Pripetilo se mi je, da sem bil v dan skupnega odhoda nekaj bolan, tako, da si nisem upal na pot, — zaostal sem sam v Lurdu. Toda ne kesam se in stokrat sem že Boga zahvalil za ovo bolezen. Rayno te dni namreč vršilo se je tako zvano narodno romanje Francosko v Lurd. Pred vsemi drugimi mesti bil je Pariz zastopan. Pripeljali so še seboj okol 1200 bolnikov. Tu bi videl gospodo moliti, poklekati, poljubljeni tla, na katerih se je Mati božja prikazala... In bolniki? Pripeljali so se k stundencu in eden za drugim neseni so bili ali spremljani v kopel. Večim je bila bolezen olajšana, nekateri pa so bili popolnoma ozdravljeni, med njimi tudi taki, ki so bili že več let neozdravljivo bolni. Štelo se je v treh dneh okoli 20 večjih očitnih čudežev, ki so tudi od komisije za to sestavljene preiskani bili. Jaz sam sem nekatere z lastnimi očmi videl. Lehko si misliš, kak vtis je to na-me naredilo. Le želel sem tudi Tebe pri sebi imeti. Upam pa, da boš še tako srečen, sam se o tem prepričati.

Da, verujmo, trdno verujmo, dragi moj, in goré bomo prenašali!“

In še nekaj! Tje in nazaj smo prevozili 358 tunelov in 680 železniških postaj.

ZDRAVA MARIJA.

(Pesem o Lurški Materi božji.)

I.

1. Zvonovi v zvoniku veselo pojó,
«Češčena Marija!» donijo glasno.
Zdrava, zdrava, zdrava Marija,*)
Zdrava, zdrava, zdrava Marija!
2. Bernardiko angelj za roko pelja,
Do reke jo bistre prijazno spremljá.
3. In deklica sliši, ko veter pihljá,
Da milost nebeška ji zdaj se poda.
4. Na Masabielu luč svetla gori,
Kakó je nastala, še vedela ni.
5. S prijaznim obrazom premila, lepá
Prikaže se tam jej nebeška gospá.
6. Poln njeni pogled je nebeške luči,
«Ne boj se», ji rekši, se milo smeji.
7. Obleko vso belo kot lil'ja ima,
Pas dolg pa in moder kot svitje nebá.
8. Na nogah se sveti, kot čisto zlató,
Cvet rože nebeške, dišeče zeló.
9. Ovija, glej, rožni ji venec rokó,
Tenčica pa krije obleko lepó.
10. Otroku veselemu bije srcé,
«Češčena Marija!» v tem moliklečé.

II.

1. Prikazen zdaj zgine, deklé govori:
«Na svidanje jutri!» Domu zdaj hiti.
2. Nje srce ostane pa v duplji odzdaj,
In srečo poprejšnjo želi si nazaj.

*) Namesto: zdrava reče se lahko tudi: ave.

3. «Oh! mati, ne brani mi, prosim lepó,
Naj grem, počastim še nebeško gospó.
4. Gospa je prekrasna, zatorej hitim.
Naj v čudni votlini jo zopet častim».
5. In kakor golobček v votlino hiti,
Gospo čudovitno goreče časti.
6. «Gospá milostivna, jaz prosim lepó,
Povej mi, kaj meni storiti še bo?»
7. ««Kraj svojih tovaršic prihajaj le-sem
Štirnajstkrat, to, deklica, zdaj ti povem.
8. Obljubim ti, hčerka, da boš pa za to
Prejela kedaj še prelepo nebó.»»
9. «Gospa si predobra! Al' bodo ljudjé
Verjeli, da dekle te videlo je?»
10. ««Ne bodo verjeli neverni ljudje,
Ker priča le sama resnica za me.»»

III.

1. Bernardike prošnja in ljudstva v nebó
Vzdiguje se; rosno je vsako okó.
2. Deklica je ljuba ko angelj krilat,
Ki voljo Gospoda spolnjuje prerad.
3. Dekle se zamakne: obraz je zdaj bled,
Zdaj zopet rudeč je kot rožice cvet.
4. Pogleda gospo in iz njenih očes
Posije veselje ji svetih nebes.
5. Ko dekle prikazen z molitvo časti,
Obsije jo svit pa nebeške lučí.
6. Pobožna množica z njo moli na glas,
Deklice pa same ves drug je obraz.
7. «Gospá milostivna!» zdaj vpraša otrok,
Kaj tere te žalost, kaj ji je uzrok?
8. «Kako bi vtolažila tvoje srce?» —
Ji reče: ««Le moli za grešnike vse!

9. In hočem, da verniki zbirajo se,
Pred mojo votlino naj mene časté.
10. Še hočem, da tukaj vzdiguje se zid;
Kapelica z marmorja vernikom v prid!»»

IV.

1. O čiste ljubezni prečudna skrivnost!
Zamore-li Mati pustiti zvestost?
2. Otrok pride dvakrat, k votlini hiti —
Na kraju posvečenem Matere ni.
3. «Gospa dobrotljiva, al' znano ti ni,
Da otrok brez tvoje pomoči medli?»
4. ««Bod' srčna, moj otrok, čas skušnje beži
In močna je vera, če trdno stoji.»»
5. In spet se prikaže nebeška gospá
Dekletu, ki misli nebeške imá.
6. «Gospa dobrotljiva! to prosim te zdaj:
Gotovo znamenje, o Mati, mi daj!
7. Ljudje mi očitajo laž in rekó,
Da moje besede hinavske le so.
8. O mati preljuba, daj, prosim lepó,
Da roža razcvete pod tvojo nogó!»
9. Gospá se smehljá, pa ji reče: ««Naj bo,
Podam pa ti boljše, čez tvojo željó.
10. Cvetlica dnes cvete in jutri več ni,
Na veke pa v srcu ljubezen gorí.

V.

1. K studencu zdaj idi in zajmi vodé,
Gotovo to dar bo ti bolje cené.»»
2. Otrok hiti k reki. Z znamenjem ga zdaj
Pokliče gospá spet v votlino nazaj.
3. Zdaj deklica zemljo odkoplje z rokó
Ter vidi, da moker je pesek zeló.
4. In voda priteče, ki dostikrat že
Bolnike nadležne ozdravila je.

5. «O prosim te, Mati premila, povej,
Kako te naj kličem, kako ti ime?»
6. O Mati, pred deklo ne skrivaj se več,
Katera te vpraša, ponižno proseč.»
7. In v štrto že deklica moli srčno,
Odgovora prosi nebeško gospó.
8. In bliža se praznik, veseli spomin,
Da bode včlovečil nam božji se Sin.
9. V prekrasni lepoti se sveti gospá
In zadnjo skrivnost ji na znanje še da.
10. ««O deklica draga, tedaj ti povem:
Devica spočeta brez madeža sem.»»

VI.

1. V nebesa, Marija, se vrni sedaj
In naše molitve v dar Sinu podaj!
2. Gotovo spolnila bo želja se ti,
Da videla v Lurdu boš mnogo ljudi.
3. Pozdravljamo tebe, dolina, srčno
Ter v tebi častimo preljubo Gospó.
4. V votlini zapuščeni, prazni nekdej,
Marije se vidi podoba sedaj.
5. Studenček pa teče in več ne nehá,
Za revne bolnike moč zdravja imá.
6. V svetišče dohaja, odhaja ljudi
Veliko število, več šteti jih ni.
7. Svetišče prekrasno oznanja nam še,
Kar videla nekdej Bernardika je.
8. Pot, kateri peljá na svetišče, je znan,
In hodi ga romar z veseljem navdan.
9. Drži v domóvino nebeško — naš cilj —,
Oh srečen, kdor v Lurdu je srce pustil.
10. O zvezda nebeška, nas tudi kedaj
K Očetu nebeškemu pelji še v raj!

25. 11. 1947

